

ನಿರಂಜನ

ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ

E-26

KAN 13829

ಸನಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ,
ಧಾರವಾಡ.

49829
13829

ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ

ಹತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಸಂಕಲನ

ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಕೆ.ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ
ಅವರಿಗೆ

ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ನಿರಂಜನ

13.2.77

ನಿರಂಜನ

G.I.P.A LIBRARY	
Ac. No.	49829
Cl. Nos.	F26 KAN 13829
N.R. COLONY, BANGALORE-19.	
Date:	

ಬೆಲೆ : ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ

ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಕತೆಗಳು

	ಹೆಸರು	ಪುಟ
೧.	ಬದುಕುವ ಬಯಕೆ	೧
೨.	ಟಿ. ಸಿ. ಕೊಂಡಯ್ಯ	೯
೩.	ರೋಟರಿಯ ಕೆಳಗೆ	೨೦
೪.	ತಿರುಕನೋರ್ವನೂರಮುಂದೆ	೩೧
೫.	ಕೆಸರುಕೊಚ್ಚಿಯ ಕಮಲ	೩೭
೬.	ಸುನುಂಗಲೆ ತಿರಿನ್	೪೨
೭.	ಕೇರಾಫ್ ಕಾಗದ	೫೭
೮.	ವಿಜಯಿ-ಆದರೆ ?	೬೪
೯.	ಕನ್ನಮಶಿಶು	೬೯
೧೦.	ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ	೭೬

ಮುದ್ರಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು :
 ಭಾಲಚಂದ್ರ ವೆಂಕಟೇಶ ಘಾಣೇಕರ
 ಪ್ರತಿಭಾ ಮುದ್ರಣ
 ಭಗತಸಿಂಗ ಬೀದಿ, ಧಾರವಾಡ.

ಓದುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ

‘ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ’ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳಿವೆ. ಕೊನೆಯ ದಾದ ‘ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ’ ಕತೆಯನ್ನು ನಾನು ಗಣ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಬರೆದೆ. ವೊದಲಿನ ದಾದ ‘ಬದುಕುವ ಬಯಕೆ’ ಗಣ್ಯಗರದು. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಬರೆದ ಎರಡು ಕತೆಗಳೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿವೆ.

ಬರೆದವನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಗ, ವಿನುಶ್ಚಕರು ಆ ಹೇಳಿಕೆಯ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಅವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತೀಡಿನೋಡು ತ್ತಾರೆ. ಬರೆದವನ ಮಾನದಂಡದಿಂದಲೂ ಅಳೆದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಇದ ರಿಂದ ಲಾಭವೂ ಇದೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ವಿನಯಶೀಲನಾದ ಬರಹಗಾರ ನಿಗೆ ಲಾಭ; ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಅಹಂಕಾರಿಯಾದ ಬರೆಹಗಾರನಿಗೆ ನಷ್ಟ.

ಕೃತಿರಚಿಸಿದವನ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವಿವೆ. ಅದು ಓದುಗನಿಗೆ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ. ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದ; ಕೊಳ್ಳಲು ಅಂಥ ಹೇಳಿಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಬದುಕುವ ಬಯಕೆ’ ವೀರಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ವೇಶ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳ ಕತೆ. ಕಾಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲ, ಮಾನ ವತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

‘ಸುಮಂಗಲೆ ಶಿರಿನ್’ ಮತ್ತು ‘ಕೇರಾಫ್ ಕಾಗದ’, ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಎಳೆಯರ ಪ್ರೇಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಒಂದ ರಲ್ಲಿ, ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ತಪ್ಪು ಹಾದಿಯಿವೆ. ಇನ್ನೊಂದ ರಲ್ಲಿರುವುದು ಸರಿಯಾದ ಹಾದಿ. ಕುರುಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ದಾಸರು ಚಿಗುರುವ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಚಿವುಟೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಮಾನವರು ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ನೀರೆರೆದು, ಸರಿಯಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಬಳ್ಳಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ನೀವು ರೈಲುಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಟಿಕೆಟ್ ಕಲೆಕ್ಷರುಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕರುಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಅಂಥವನೊಬ್ಬ “ಟಿ. ಸಿ. ಕೊಂಡಯ್ಯ.” ಈ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೌಢ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವ ಆತ ನಿಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ರೋಟರಿಯ ಕೆಳಗೆ” ಕತೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲ ಓದುಗರಿಗೂ ಪರಿ ಚಯವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಆ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆ
ಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಕರುಣಕಥೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲರಾ? ಅದು
ಇಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ಯಾಲಿ ಗುಲಾಮರಾದ ಅನಂದ್, ಮಹದೇವ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯರೇ
ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಮುಖರು!

“ ತಿರುಕನೋರ್ವನೂರನುಂದೆ.....” ಯೊಂದು ಅಣಕಕಥೆ. ನಮ್ಮ
ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಹೀನ ಆದರ್ಶವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನೆನಪೇ
ಈ ತಿರುಕನ ಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕನಸಿನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು
ಕ್ರೂರವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಇದಿರಿಸಿರೆಂದು ತಿರುಕ ಮರುಕದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

“ ಕೆಸರುಕೊಟ್ಟೆಯ ಕಮಲ ”, ಹುಚ್ಚುಮನಸ್ಸಿನ ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಅಲೆ
ದಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಳೆದ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆಗ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ನರು ಒಲ್ಲದ ಭಾರತ
ವನ್ನೂ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಗೆ ಎಳೆದರು. ಸಿವ್ಯತ್ತ ದಫೆದಾರ ವೆಂಕಟಪ್ಪನ ಮಗ
ಲಿಂಗನೂ ಯೋಧನಾದ. ಸರಕಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯೂ ಆದ. ಆದರೆ?

“ ಕ್ಷಾಮಶಿಶು ” ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು
ಆವರಿಸಿದ ಬರಗಾಲದ ಕಥೆ. ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಕಥನದ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ.

ಕೊನೆಯದಾದ “ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ” ಇಂಥದೊಂದು ದೇಗುಲದ
ಕುರಿತು ಒಂದು ದಂತಕತೆಯನ್ನು ನಾನು ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ
ಯಲ್ಲಿ, ಯುದ್ಧದ ಅರಂಭದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು,
ಆ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗೆ ಮಾತುಕೆ ಯಾದವು. ಹೌದು, ಹಿಂದಿನ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ
ಬೇರೆ ಈಗಿನ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ಬೇರೆ.

— ಇಷ್ಟು ಕತೆಗಳ ಪರಿಚಯ.

ಇವು ಪ್ರಗತಿಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳೆಂದು ಓದು
ಗರು ಸ್ವಾಗತಿಸುವರೆಂಬುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕ
ಕಾಲಯದ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ. ಬಾಲಚಂದ್ರ ಘಾಣೇಕರರಿಗೂ ಹೊದಿಕೆಯ
ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದ ಆರ್. ಎಸ್. ಎನ್. ರವ
ರಿಗೂ ನನ್ನ ನೆನಕೆಗಳು

ಅಗಷ್ಟ ೧೯೫೩
ಬೆಂಗಳೂರು

— ನಿರಂಜನ

ಬದುಕುವ ಬಯಕೆ

ರಾಜ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ? ಇಲ್ಲ? ಆತ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ. ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತ. ಅವನಿಗೂ ಕತೆ ಬರೆಯುವ ಹುಚ್ಚಿದೆ. ಆದರೆ ಬರೆದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬದುಕುವ ಹಟವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದೇ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪಾದನೆ ಇರುವ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ!

ರಾಜ ಬರೆದಿರುವ ಒಂದು ಕಥೆ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ ಓದಿ ನೋಡುತ್ತೀರಾ? ನಿಮಗೆ ರುಚಿಸಬಹುದೋ ಇಲ್ಲವೋ.....ಆದರೂ.....

ಸಾಕಷ್ಟೆ ಪೀಠಿಕೆ. ಇಗೋ ಕತೆ:

ಮತ್ತೆ ನೀಲಿ ಹಸುರು ಕೆಂಪು ಉರಿಯುವ ಬತ್ತಿ, ನಕ್ಷತ್ರಕಡ್ಡಿ, ಪಟಾಕಿ ಹುಡುಗರ ಧಾಂದಲೆಯೇ ಧಾಂದಲೆ. ನಮ್ಮ ಬೀದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವರದೇ ರಾಜ್ಯ. ಹಗಲೂ-ರಾತ್ರಿಯೂ!

ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬಳೇ ಹುಡುಗಿ ಜಯಾಗೆ ಆ ಖಿಲಾಡಿಗಳ ಭೀತಿ ಎಳೆನಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಾಗಿದೆ. ನಾನು ಕರೆದೆ, ನಮ್ಮಾಕೆ ಕರೆದಳು. ಆದರೆ ಜತೆ ಗಾರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರಲೊಲ್ಲಳು ಪೋಕರಿ.

“ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೀಂದ್ರೆ. ಒಂದೆರಡು ದಿನ....ಓಡಾಡಲಿ ” ಎಂದು ನಮ್ಮಾಕೆ ಮಗಳ ಪರವಾಗಿ ವಕೀಲಿ ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೊಸ್ತಿಲಹೊರಗೆ ಭುಜಕ್ಕೆ ಭುಜತಾಗಿಸಿ ನಿಂತು, ಬಣ್ಣ-ಬೆಳಕಿನ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಎದುರು ಭಾಗದಲ್ಲೆ ಕವಲೊಡೆಯುವ ಗಲ್ಲಿಯ ನೊದಲ ಮನೆಯತ್ತ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ-ಎಂದಿನಂತೆ. ನನ್ನಾಕೆಯೂ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ-ಎಂದಿನಂತೆ.

ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಳಲ್ಲ ? ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ಜೀವದ ಆಕೃತಿಯಷ್ಟೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಚಲಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂದಿನಂತೆ, ನಮ್ಮನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ತಲೆಬಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹೌದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಆಕೆ ನೋಡಿರಬೇಕು.

ಕಮಲೆ, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು. ಸಮಾಜ ಅವಳಿಗೆ ಸೂಳೆ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕಮಲೆ ಎಂಬುದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಸರೋ ಏನೋ. ಒಬ್ಬ ಸೂಳೆಗೆ ಆ ಹೆಸರೆ? ಎಂದು ನೀವು ಕೆಲವರು ಸಿಟ್ಟಾಗಬಹುದು. ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೂ ಅದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು.

ಹೌದು, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಕಮಲೆ ಅವಳ ಮುದಿತಾಯಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಹಾಗೆ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಿ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ನಾಲವಾರು ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅದರ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಆ ತಾಯಿಯ ಸ್ವರವೋ ! ಮನೆಯ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಆಕೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಿದ್ದುದು, ಆಕೆಯ ಗೂರಲು ಕೆಮ್ಮಿನ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ಜತಿಗಾರ ತಲೆಹಿಡುಕ. ನಾವು ಆ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆಯೇ ಅವರು ಆ ಸಣ್ಣ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಂತೆ. ನಾವು ಬಂದೇ ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷವಾಯಿತು.

ತನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಹಾಗೆ, ಹೊಸ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಎರಡನೆಯ ದಿನವೇ ನನ್ನಾಕೆ ಆ ಮೂಲೆ ಮನೆಯತ್ತ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಈವರೆಗೂ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಸಾವಿರ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕಾದರೂ ನಾವು ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಾರರೇ ಸರಿ.

ನಾವು ಆ ಮನೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದಿನ ಏನೋ ಗಲಾಟೆ. ಆ ಮನೆಗೆ ಯಾವನೋ ಪೋಲಿಸಿನವ ಬಂದಿದ್ದ. ಆ ಮನೆಗೆ ಶವರ್ಲೆಟ್ ಕಾರು ಬಂದಿದೆ.... ಇತ್ಯಾದಿ....

ಒಂದು ಭಾನುವಾರ ಜಯಾ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ; ನಾನೂ ಒಂದೆ ರಡು ಸಾರೆ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆದೆ. ನನ್ನಾಕೆಯೂ ಕಂಠಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಳು

ತಡವಾಗಿ ಬಂದಳು ಹುಡುಗಿ.

‘ ಎಲೆಗ್ಗಿಡ್ಡೆ ಜಯಾ ? ’

‘ ಆ ಮನೆಗೆ ’

ನನ್ನಾಕೆ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದಳು. ನಾನು ಆಕೆಯ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ

“ ಅಮ್ಮ ಅಣ್ಣಾ....ಕಮಲಾ ನಂಗೆ ಬಿಸ್ಕತ್ತು ಕೊಟ್ಟಳು. ಬಿಸ್ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣದ ಹೂವು....ಊ ಊ.... ”

ನಾನೇನೂ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ರೇಗಲಿಲ್ಲ. ವೇಶ್ಯೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನಾಕೆಗೂ ನನಗೂ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಏಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕನಿಕರವೆನ್ನಿಸ ಬೇಕಾದರೆ, ನಾನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದು, ಅವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯಗೊಳಿಸಿದ ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸಿದ ಸಮಾಜ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು. ಅದರೂ ನಮ್ಮ ಜಯಾ....

“ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಹವಾಸ ” ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದಳು ನನ್ನಾಕೆ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾಗ. ನಾನು ಅವಳ ಮುಂಗುರುಳು ನೇವರಿಸಿದೆ. ಅದೆಂಥ ಮೂಕ ಸಂತೈಸುವಿಕೆಯೋ.

....ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದು ಕಮಲೆಗೆ. ದೇಹ ಮಾತ್ರ ಇಪ್ಪತ್ತನ್ನು ದಾಟಿದ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಗೌರವರ್ಣ, ತುಂಬು ಮುಖ, ಸುಂದರಿ. ಆಕೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದಾಗ ವಿದ್ಯಾವಂತೆಯಾದ ಸದ್ಗೃಹ ಸ್ಥೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ನಕ್ಕಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಮಾಟಗಾರಿಕೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದು.

ಆ ತಾಯಿಯ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳಂತೆ ಆಕೆ. ಜೀವನದ ಕಸಬನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲು ಉಳಿದಿದ್ದ ನಿಶಾನೆ. ಆ ಮನೆತನದ ಗೌರವಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಾರಸುದಾರಳು. ಹಾಲಿನವಳೊಮ್ಮೆ ನನ್ನಾಕೆಗೆ ಹೇಳಿದಳಂತೆ ಹುಷಾರಾಗಿರು ಅಮ್ಮಣ್ಣಿ, ನೋಹಿಸಿ ಆಕೆ. ತಾಯಿ. ’

ನನ್ನನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿಡಬೇಕೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಸಲಹೆ ಆದು !

ನಸುನಗುತ್ತಾ ನನ್ನಾಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಕೇಳಿದಾಗ, ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿ ಯೂ ದೊರಕಿತು.....ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದಲೇ ಅವರ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಕಮಲೆ ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಮಗಳು ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಅದು ಸಂಶಯವೇ. ಅಂತೂ ತೋರಿಕೆಗೆ ಆಕೆ ತಾಯಿ, ಈಕೆ ಮಗಳು. ಎಳೆತನದಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದು.....

....ನಾವಿಬ್ಬರೂ ದೀವಳಿಗೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಆ ರಾತ್ರಿ ಆ ಮನೆಯತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಾಗ ನನ್ನಾಕೆ ಹೇಳಿದಳು. 'ಹೋದಸಾರೆಯ ದಿವಾಳಿ ನೆನಪೆ? ಆ ದಿನವೇ ಅಲ್ಲವೇ?'

“ಹೌದು. ಆ ದಿನವೇ....”

ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕು ಎಂದಾಗ ಕರುಳು ಕಿವುಚಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ ಯಾಕೋ. ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮನಸ್ಸು.

ಆ ವರ್ಷ ಕಮಲೆ ಬಸುರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ತಂದೆ ಯಾರೆಂದು ಅವಳೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಮಂಡಿಯ ವರ್ತಕನೊಬ್ಬ; ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಕೀಲರು; ಇನ್ನೊರೆನ್ಸ್ ಎಜಂಟಿನ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಸುಂದರ ಯುವಕನೊಬ್ಬ; ದೊಡ್ಡ ರುಮಾಲಿನ ಮಹಾನುಭಾವರೊಬ್ಬರು; ಚಿಲ್ಲರೆ ಜನರು; ಪರಲೂರಿನ ಗಿರಾಕಿಗಳು....ಅಂತೂ ಯಾರದೋ ಪ್ರಸಾದ ದಿನವೂ ಜಗಳ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಯಿ-ಮಗಳಿಗೆ. ಮನವೊಪ್ಪದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಮಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಸುರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಆಕೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾರಪತ್ರಿಕೆಯ ಆ ವಾರದಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ದೇಹ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಬೇಡವೆಂದೋ ಏನೋ, ತಾಯಿ “ಒಳ ಹೋಗಿ”ಂದು ಕಮಲೆಗೆ ಗದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೆ ಜಗಳ....

ಎಂಥ ಆಸೆಗಳಿದ್ದವೋ ಆಕೆಗೆ. ನನ್ನಮ್ಮಾಕೆಯನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಜತೆ ಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ ಆಕೆ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ನೋಟ ಅಂಥಾದ್ದು. ತಾನು ನೋಂದ ಜೀವ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅಸಹಾಯತೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿ....ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೂ ನನ್ನಾಕೆಯೂ ದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಓದಬೇಕು, ಹೆಚ್ಚು ಓದಬೇಕು ಎಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಇತ್ತೇನೋ. ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಎಂಬ ಆಸೆ ಇತ್ತೇನೋ.

ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ, ಆಕೆಯ ಮುಖ ಮ್ಲಾನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ತಾಯಿಗಾದರೋ, ಮಗಳ ಈ ಬಸಿರು ಬೇಗ ಯಾಕೆ ಖಾಲಿಯಾಗಲೊಲ್ಲದೆಂಬ ಕಾತರ....

....ಅಂತೂ ಹೆರಿಗೆಯಾಯಿತು.

ಇನ್ನೂ ಗುರುವಾಗ ಬರಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಜನವೋ-ಥೂ.

ಮಗುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದವಳು ಜಯಾ: “ ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಮುದ್ದುಮಗು. ಗಂಡು. ಕೆಂಪಗಿದೆ. ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದಿದೆ ಮುಷ್ಟಿನಾ....ಹೇಗೆ ಅಳುತ್ತೇ ಅಣ್ಣ!....ಆಯ್ ಆಯ್.... ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತೆ....”

“ ಹೂಂ.... ”

“ ಆ ಮನೆ ಅಜ್ಜಿ, ಹೋಗು ಹೋಗು ಅಂತು. ನನ್ನ ಕಮ್ಮಾ ಮಾತ್ರ ಬಾಂತದ್ದು. ಪಾಪ ನೋಡು....ಒಬ್ಬ ತಮ್ಮ ನಿಂಗಿ—.... ಬೇಕಾ?ಂತದ್ದು ”....

“ ಓಹೋ! ”

ಮತ್ತೆ ಅದೆಂತ ಆಸೆಗಳಿದ್ದವೋ ಆ ಕಮಲಿಗೆ. ಬಾಣಂತಿಯಾದ ಹತ್ತಾರು ದಿನಗಳ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಸಂಜೆ ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮಗು ವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಜಟಕಾದಿಂದಿಳಿದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದ ಕಮಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ.

“ ಕಾಹಿಲೆಯೇನೋ ಪಾಪ ! ಡಾಕ್ಟರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳೋ ಏನೋ ” ಎಂದಳು ಯಜಮಾನಿತಿ.

ಕಾತರದ ಆ ದಿನಗಳು....

ಸಿಡುಕು ಮೋರೆಯ ಆ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸು ! ಕಮಲೆ, ಯಾವ ಗಿರಾಕಿಯೂ ಇನ್ನು ಬೇಡ ಎಂದಳಂತೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಗಂಡೋ ಶನಿಸಂತಾನ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಸಾಯಬಾರದಾಗಿತ್ತಾ, ಸತ್ತೇ ಹುಟ್ಟುಬಾರದಾಗಿತ್ತಾ, ಎಂದು

ಆ ಮುದುಕಿ ಶನಿ ಶಸಿಸಿದಳಂತೆ. ಕಮಲೆ, ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಎರಡು ಸೀಳಾಗಲೆಂದು ಉರುವಲು ಸೌದೆಯೆತ್ತಿ ತಾಯಿಗೆ ಬೀಸಿದಳಂತೆ. ಆ ತಾಯಿ ಬಂದು ಮಗಳ ಕತ್ತನ್ನೇ ಹಿಮುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳಂತೆ.... ಈ ಯೆಲ್ಲಾ ವರದಿ ಹಾಲಿನವಳಿಂದ ನನ್ನಾಕೆಯ ಮೂಲಕ ನನಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ, ನಾನು ತಾಳಲಾರದ ಸಂಕಟ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆ.

ಆ ದೀಪಾವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕೂಸು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ತುಂಬುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳೇನೋ ಆ ಹುಚ್ಚಿ. ನಿಜಕ್ಕೂ, ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿತು. ಆದರೆ, ಆದರೆ, ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ತುಂಬಲಿಲ್ಲ.

ಕಳೆದ ದೀಪಾವಳಿಯ ದಿನವೇ ಜ್ವರಪೀಡಿತ ಕೃಷ್ಣ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದು.

ಆ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಬೀದಿಯ ಹುಡುಗರ ತಂಡ, ಆ ಶೋಕದ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸವದ ಗೋರಿ ಕಟ್ಟಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದು ವ್ಯರ್ಥ ಯತ್ನ. ಮುದುಕಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸೀಡೆ ತೊಲಗಿತು-ಎನಿಸಿರಬೇಕು. ಆದರೂ ಆಕೆ ಕಂಠಬಿರಿಯುವ ಹಾಗೆ ರೋದಿಸಿದಳು. ಅದು ನಾಟಕ. " ಆ ಅಜ್ಜಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಳ್ತಾ ಇದ್ದಾಳೇನಮ್ಮ? " ಎಂದು ನಮ್ಮ ಜಯಾ ಕೂಡಾ ಸಂದೇಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಆ ಕಮಲೆ? ನಡುರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ಮೇಲೂ ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾವದ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಆಕೆಯ ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದ ಯಾತನೆ ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತುಂಬಿ ದೂರ ದೂರಕ್ಕೂ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಮಾತಾಯಿತು ಅದು. ಆ ಮೇಲೆ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಶಾರೀರಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ.

ನನ್ನಾಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು:

" ದುಃಖವಾಗುತ್ತೀಂದ್ರೆ.... ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ನಗೋದಿಲ್ಲ ಆಕೆ. ಶೃಂಗಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ದಿನಾ ಆ ಪಿಶಾಚಿ ಜತೇಲಿ ಜಗಳಾನೇ. ಅದೇನು ಜೀವನವೋ ಏನು ಕಥೆಯೋ !.... "

ಬೇರೆ ಬಯಕೆ ಇತ್ತೇನೋ ಅವಳಿಗೆ-ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಊರುಗೋಲಾಗುವ ಗಂಡು ಮಗುವೊಂದು ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿಕೊಡಬಲ್ಲ ವೀರ ಸಂತಾನ. ಮರ್ಯಾದೆಯ ಜೀವನವೆನ್ನುವುದು ಇನ್ನು ತನಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬಿಡುಗಡೆ? ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಅದು? ಎಂದೆಂದೆಗೂ?

ಬರೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆಕೆ ಅದೆಂಥ ಕೃತಿ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ! ಕಲಾವಿದೆಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದೆಂಥ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕುಂಚ ಹೊರಗೆಡವುತ್ತಿತ್ತೋ! ತನ್ನಂಥ ಸಹಸ್ರ ಸೋದರಿಯರ ಜೀವನಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕಾರಣ ಬಗೆ ಹರಿದಾಗ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದಾದರೂ ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ!

ಆ ಹೃದಯ? ಎಂಥ ನೋವು ಅಡಗಿರಬೇಡ ಅಲ್ಲಿ? ದಹಿಸುವ ಎಂಥ ಉರಿ ಬೆಂಕಿ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಡ!

ಆಕೆ ಯಾರಿಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದಳೋ! ಹೃದಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡ ಯಾವ ಇನಿಯನ, ಕನಸಿನ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿಯ, ಬರವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳೋ!

ಹೃದಯ ಅನುಭವಗಳಿಲ್ಲದ ಯಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಮುದುಕಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತಂತೆ:

“ ಒಳ್ಳೇಬೀದಿಯೆ ಅಲ್ಲ ಇದು. ಯಾರೇನು ಮಾಟ ಮಾಡಿದರೋ.... ಈ ಊರನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟೋಗ್ತೇವಿ.... ”

ಆಗೋ ಯಾವುದೋ ಕಾರು. ನಾಳೆ ದೀಪಾವಳಿಯಾದರೇನಂತೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತ ಪುತ್ರರಿಗೆ?

ಹೆಡ್‌ಲೈಟಿನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪ್ರಕಾಶ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ ಕಮಲೆ ಆ ಮಹಾಪ್ರಕಾಶದೆದುರಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ತೀರಿದ ಸೊಡರಿನ ಹಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಚಲಿಸದೆ ಅಲ್ಲೆ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಣೆ, ‘ಏನಿದು?’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತ ನರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಅವೃತಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆದು ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವ ಆ ಕವೋಲಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಧಾರೆ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ-ಹರನ ಮುಡಿಯಿಂದ ಗಂಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದಹಾಗೆ....

ಆಕೆಯ ತಾಯಿ ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಕುಲುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ:

“ ಏಯ್ ನಡಿಯೆ ಒಳಗೆ, ಕಾರು ಬಂತು....ರಾಯರು ಬಂದರು..... ಒಳಗೆ ನಡಿಯೇ ! ”

....ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಾನೂ ನನ್ನಾಕೆಯೂ ಪರಸ್ಪರರ ಕೈ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆವು. ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಮನೆ

ಸಾಕು-ಈ ಜೀವನದ ಈ ಎಲ್ಲ ರುದ್ರ ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ

ಹಾಡು " ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ವರ್ಷ
ಶೈಲಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಭಿಕ್ಷುಕನೊಬ್ಬನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ನೆನಪಿಟ್ಟು
ಹಾಡು ಅದು !

ಯಾಕೋ ಉದ್ವಿಗ್ನಳಾದಳಲ್ಲಾ ಜಯಾ ?

ಅಣ್ಣಾ-ಅಮ್ಮಾ ಎಂಥವರೇ ನೀವು.....ನಮ್ಮನೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲು
ದೀಪಗಳೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲೆ ಆರಿ ಹೋಗ್ತಾ ಇವೆ....ನೋಡ್ತಾನೋಡ್ತಾ ಸುಮ್ಮೇ
ನಿಂತಿದೀರಲ್ಲ !

ಆಕೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಆ ಬಾಬ್ ಕ್ರಾಪನ್ನು ನಾನು ತೀಡಿದೆ. ಗೇಟಿನ
ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯೊಡನೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಲಲ್ಲೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ
ದೊಂದು ಹಣತೆಯ ಕಿಳುಸೊಡರಿನಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದೆ.

“ ನೋಡಿದೆಯಾ ಜಯಾ....ಎಣ್ಣೆ ತೀರ್ತಾ ಇದೆ....ಆದರೂ ಬದು
ಕುವ ಬಯಕೆ ಆ ಸೊಡರಿಗೆ ”

“ ಹಿಪ್ಪಿ ! ”

“ ಬದುಕಿ ಬೆಳಗಬೇಕೆನ್ನೋ ಆಸೆ.”

ಗದ್ದದಿತ ಕಂಠದಿಂದ ನನ್ನಾಕೆ, “ ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆ ” ಎಂದಳು.
ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಜಯಾ, ‘ ಜಾಣಮರಿ ನನ್ನಣ್ಣ ’ ಎಂದು ಮೆಚ್ಚು
ಗೆಯ ಮಾತು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಮೂಗಿಗೆ ‘ಉಮ್ಮ’ ಕೊಟ್ಟಳು.

ತೇವಗೂಡಿದ್ದುವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ.

ಕಮಲೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ದೀಪವಾರಿಸಿ ಬಾಗಿಲು
ಮುಚ್ಚಿದರು.

ಟಿ. ಸಿ. ಕೊಂಡಯ್ಯ

ಮದ್ರಾಸ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಫೋರಡೌನ್ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋರಟ ಮೇಲೆ, ಕೊಂಡಯ್ಯ ಮನೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದ. ಕಾಲಗಂಟುಗಳೆಲ್ಲ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಶೂಸು ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು. ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೆಂಪ ಗಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದೊಡ್ಡ ಜಂಕನಿನ ಹಲವೊಂದು ದೈಲು ಹಾದಿಗಳು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದವನ್ನು ಆತ ಕಂಡ. ಎರಡುಮೂರು ಸಾರೆ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಸಿಗ್ನಲ್ ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ. ಕಾಲೆತ್ತುವದಕ್ಕೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೂಟ್ಟುಗಳು ಕಂಬಿಗಳಿಗೆ ತಗಲಿ ಥಂಯ್ ಥಂಯ್ ಎಂದು ಸ್ವರ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಂದವಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ, ತಣ್ಣನೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಳಿಗಾಳಿಗೆ ತನ್ನ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಮೈಯನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತಾ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ, ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದಲೇ ಕೊಂಡಯ್ಯ ನಡೆದು ಹೋದ 'ಸಿ' ನಂಬರ ಕ್ಯಾಬಿನ್ ಬಂತು. ಅಲ್ಲೆ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೊರಳದರೆ ಹಾದಿ, ರೇಲ್ವೆ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟನ್ನು ಬಳಸಿ, ಕ್ವಾರ್ಟರ್‌ಸಿಗೆ ಹೋಗುವದು.

“ ಕಮಲಾ, ಕಮಲಾ ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ ಕೊಂಡಯ್ಯ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು. ಕಂಪೌಂಡಿನ ಬಾಗಿಲ ಸರಪಳಿಯನ್ನೆತ್ತಿ, ಹೆವ್ವುಗಟ್ಟಿ ದಂತಿದ್ದ ಕೈಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಝಣತ್ಕರಿಸುತ್ತ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಡಿದ. “ ಕಮಲಾ, ಕಮಲಾ....ಏ ಕಮಲಾ ! ”

ಹೊಸ ಸಂಸಾರ. ಆ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ಕೊಂಡಯ್ಯನ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು. ಅಂಥದೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಮಲ ಗಂಡನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಹೊಡಲೆಂದು ಕನ್ನಡ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು.

“ ಕಮಲ ! ಏ ಕಮಲ ! ”

“ ಅಂ....ಬಂದೆ, ತಾಳಿ ”

ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ದುಡಿತದ ಎಲ್ಲ ಆಯಾಸವನ್ನೂ ಆ ವರೆಗೆ ಸಹಿಸಿದ್ದ ಕೊಂಡಯ್ಯ ತಾಳ್ಮೆ ತಪ್ಪಿ ಕೂಗಾಡಿದ.

“ ಏನು ಕೆವುಡೆ ನಿನಗೆ ? ಎಂಥ ಕುಂಭಕರ್ಣ ನಿದ್ರೆ ! ಬಂದು ನಿಂತು ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಗಂಟಲು ಒಡೆಯಿತು. ”

ಅದೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುವುದು ಕಮಲನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮುಗುಳ್ಳುಗು ಮೊಂದೇ ಆಕೆಯ ಉತ್ತರ. ಮೊದಲು ಎಚ್ಚರವಾಗಬೇಕು; ಆ ಮೇಲೆ ಭದ್ರತೆಗೆಂದು ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ತಾನು ಹಾಕಿದ್ದ ಬೀಗ ತೆರೆಯಬೇಕು; ಬಳಿಕ ಹೊರಬಂದು ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಅಗಣಿ ಕಳಚಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೂ ಅದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಆತನ ಹಕ್ಕಲ್ಲವೇ ?

ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪವಿಲ್ಲದ ಆರು ರೂಪಾಯಿಯ ಬಾಡಿಗೆಯ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್. ಕಮಲ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಉರಿಸಿಯೇ ಇರಿಸಿದ್ದ ಕಂದಿಲಿನ ಮಿಣಿ ಮಿಣಿ ಬೆಳಕನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಕೋಟು ಕಳಚಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದ. ಕಮಲ ಕಾಲ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗಂಡನ ಶೂಸು ಬಿಚ್ಚಿದಳು. ಆ ಕರಿಯ ಕೊರಕಲು ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲುಚೀಲ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆವರಿನ—ತೊಗಲಿನ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಪಾದದಿಂದಲೂ ಬೂಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಹೊರಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಮಲಾಬಾಯಿ ಆಕಳಿಸಿದಳು. ಪುನಃ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಬೇಕೋ ಒಲೆ ಹಚ್ಚಬೇಕೋ ಎಂಬ ಅನಿಶ್ಚಯತೆಯ ಒಂದು ನಿಮಿಷ. ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ತಲೆದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೂ ಇರಿಸಿದಳು ಕಮಲ. ಆಕೆಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿತು. ಬಿರುಸುಧ್ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಯ್ಯನ ಉಸಿರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಒಳಕ್ಕೂ ಹೊರಕ್ಕೂ ಓಡಾಡಿತು.

“ ಹಾಲು ತಗೊಳ್ಳಿವ್ವಾ ಹಾಲೂ ” ಎಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಾಲಿನಾಕೆ ಕೂಗಿದಾಗ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಮಲನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಆಕೆ ಎದ್ದು ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾದಳು.

ಏಳು ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ ತಾನು ಎದ್ದುದು, ಇಜ್ಜಲಿ ತುಂಡನ್ನೊಂದು ಹೆಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಡಿದು, ಕರಕರ ಎಂದು ಜಗಿದು, ' ಧೂ ' ಎಂದು ಉಗುಳಿ ಮುಖ ತೋಳೆದ ಶಾಸ್ತ್ರ ತೀರಿಸಿ, ಲೋಟಕಾಫಿಯನ್ನು ಗೊಟಗೊಟನೆ ಕುಡಿದು, ಪುನಃ ನಿದ್ರೆ ಹೋದುದು— ಇದೊಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅವೆಲ್ಲಾ ಕನಸಿನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಭವಗಳಂತಾಗಿದ್ದುವು—

ಆ ದಿನ ವಾರದ ಕೊನೆಯ ದಿನ, ಶನಿವಾರ. ಇದ್ದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸುರುವಿ ಕಮಲ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ನೀರಿಟ್ಟಳು. " ಸಂಜೆಗೆ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ತಟ್ಟಿದರಾಯಿತು " ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಹತ್ತುಗಂಟೆಗೆ ಅಡುಗೆಯಾಯಿತು. ಒಂದೆರಡು ಸಾರೆ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ಅಲುಗಿಸಿದರೂ ಮಹಾರಾಯ ನಿದ್ರಾಸನಾಧಿಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತೂಮುಕ್ಕಾಲರಿಂದ ಹನ್ನೊಂದೂವರೆಯವರೆಗೆ ಕೊಳಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಬಿಡುವರು. ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮನೆಗಳವರು ಅಷ್ಟು ರೊಳಗಾಗಿ 'ಪಾಳಿ' ಪ್ರಕಾರ ಎರಡೆರಡು ಕೊಡ ನೀರು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಗಂಡನ ಸ್ನಾನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ದಿನ ಆಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊಳಾಯಿ ನೀರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬಾವಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಕೊಡ ನೀರು ಜಗ್ಗಿ ತರೋಣವೆಂದು ಕಮಲ ಹೊರಟಳು. ಅರ್ಧ ಫರ್ಲಾಂಗು ದೂರ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯೂ 'ಸರತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಾದು ನಿಂತು, ಭಾರವಾದ ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಾಗ ಹದಿನೆಂಟರ ಜವ್ವನೆ ಕಮಲನಿಗೆ ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ನೆನೆಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಸಮಯದ ವರೆಗೂ ಆಕೆ ಮನೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಸಣ್ಣ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಮನದಣಿಯೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು....ಅಲ್ಲಿಯೂ ರೇಷನ್ ಕಾಟ ವಿತ್ತು; ಆದರೆ ಜೋಳ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.....

ಹನ್ನೊಂದರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಎಳಲು ಮನಸ್ಸಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಹೊಟ್ಟೆ, ಹಸಿವಿನಿಂದ ಚುರುಚುರು ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಮಲ, ನೀರಿಗಾಗಿ ಕೊಳಾಯಿಯ ಎದುರು ' ಕ್ಯೂ ' ನಿಂತಿರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡ ಆತ.

ಕಮಲ ಬಂದಾಗ ಸಿಡುಕಿನಿಂದ ಮಾತಾಡಬೇಕೆ ನಗುತ್ತ ಮಾತಾಡಬೇಕೇ—ಎಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಂದಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ, ತನ ತಾಯ್ತಂದೆಯರ, ಅಣ್ಣ-ಅತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಗುವಿನ ಗ್ರೂಪ್ ಫೋಟೋದ ಕಡೆಗೆ ಸರಿಯಿತು.

ಅಣ್ಣ ಒಳ್ಳೆಯವನು. ತಮ್ಮ ಊರಾದ ಕರ್ನಾಟಕಿನಲ್ಲೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಗುವನಾಸ್ತೆ. ಆತನೇನೋ ಆಗಾಗ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. “ಕೊಂಡ, ನೀನು ತುಂಬ ಓದಬೇಕು. ಜನರಲ್ ನಾಲೆಡ್ಜ್ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕು; ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡಲು ಬಿಡಬೇಡ. ಯೂನಿಯನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡು.”

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವದು ! ಪ್ರೀತಿಯ ಅಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡಬೇಕೆಂದು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆನು ? ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಎಡರುತೊಡರುಗಳೋ ! ಯೂನಿಯನ್‌ನಲ್ಲ; ಬದಲು ರೈಲ್ವೆ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟೂಟು ಆತನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೋ ! ಆ ಆಂಗ್ಲೋ—ಇಂಡಿಯನ್ ನೌಕರರೋ ! ಅವರು ತನಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಚಾಳಿಗಳೆಷ್ಟು ?....ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲಿನ ಆ ಕೆಲವು ನರಕ ಪ್ರಾಯವಾದ ರಾತ್ರಿಗಳು.....

ಕೊಂಡಯ್ಯನೊಬ್ಬ ಟಿ. ಸಿ; ಟೆಕೆಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್. ಆ ಕತ್ತಿ ದುಡಿತಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಬರುವುದು ೪೮ ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ಅದರಲ್ಲಿ ೧೫ ರೂಪಾಯಿ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ‘ಗಿಂಬಳ’ ಇಲ್ಲದ ಹೊರತು ‘ನ್ಯಾಯಸಂಧ’ರಾಗಿ—ಬದುಕುವವರೇ ರೇಲ್ವೆ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಎಕ್ಸೆಸ್ ಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡುವಾಗ ರಸೀತಿ ಕೊಡದೆ ಹೊಡೆದುಹಾಕುವುದು; ಗೂಡ್ಸ್ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾವನೋ ಮಾರ್ವಾಡಿಯ ಇಲ್ಲವೆ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಸಾಮಾನು ಬುಕ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕೆ ಕೈಬಿಡಿ; ಯಾವನೋ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯ ಗಿಂಬಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಲು;—ಹೀಗೆ ಸಂವಾದನೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಂಡಯ್ಯನ ರಥ ಸಾಗುವುದು.

ಮೊದಮೊದಲು ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಹೇಸಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠರರಾದ ತಾಯ್ತಂದೆಯರು, ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಿದಿರು ಹೋರಾಟದ

ಪಟುವಾದ ಅಣ್ಣ, ಇವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರಭಾವ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಕೊಂಡಯ್ಯನನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಿತು. ಆದರೆ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ, ಹರಿದ ಸ್ಯಾಂಟು, ಕಾಣಲಾಗದೆ ಉಳಿದ ಸಿನಿಮಾ-ಇವು ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿದುವು. ಶೈಲ್ಪೆ ಟಿ. ಸಿ. ಗಳ ಸಾವಾನ್ಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಆತ ಅಪವಾದವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲಂತೂ ಆ ವಿದ್ಯೆ ವೈಗೂಡಿ ಹೋಯಿತು. ಮದುವೆ, ಮದುವೆಯ ಅನಂತರದ ಮನೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಂಬಳಗಿಂಬಳ ಎರಡು ಸೇರಿದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಮಲ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿನಿಯಲ್ಲ. ಬಣ್ಣ ಕರಿದು. ಆದರೆ ಆಕೆಯದು ತೆಲಗು ಭೂಮಿಯ ತುಂಬಿದ ಸದೃಢ ದೇಹ. ಕೊಂಡಯ್ಯ ಆಕೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುವ. ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲಿನ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಮರೆಯಲಿತ್ತಿಸುವ. ಆದರೆ ಅಗಾಗ್ಗೆ ಹಾಳು ಮನಸ್ಸು ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೇ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಾನೇ ದಂಡಿಸುವವನಂತೆ ಕೊಂಡಯ್ಯ, ಕಮಲಳ ಮೇಲೆ ರೇಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ. ಗಂಡನ ಒರಟುತನವೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಆತ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಹಾಗೆ ವೃದ್ಧ ಮನುಷ್ಯ, ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬುದ್ಧಿವಂತೆ ಕಮಲೆಗೆ ಬಹಳದಿನ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲು ಡ್ಯೂಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ರಾತ್ರಿ, ರಾತ್ರಿ ಪಾಳಿ ಇದ್ದಾಗ ಹಗಲು, ಗಂಡನನ್ನು ನಿಮಿಷವೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಕಮಲಮ್ಮ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗಿಂತ ಆರೇಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಚಿಕ್ಕವಳಾದರೂ, ನೋಡಲು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮವಯಸ್ಕರ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸೂ ದೇಹವೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕೊಂಡಯ್ಯ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಜೀವನದತ್ತ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ್ದು ನಿಜ; ಆದರೆ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕಮಲೆಯೊಡನೊಮ್ಮೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು, ಆಕೆಯ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಬೇಕು, ಎಂದರೆ ಧೈರ್ಯವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಒರಟನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಎರಡನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಕೊಡ ನೀರು, ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದ ಕೊಂಡಯ್ಯ

ಆಕೆ ' ಉಸ್ಸಪ್ಪ ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು.

' ಕಮ್ಲಾ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ' ಎಂದ ಆತ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ.

ಆಕೆ ನಗುತ್ತ ಬಂದಳು. ರಾಗವಾಗಿ ' ಏನೂ ? ' ಎಂದಳು. ಹಾಗೆ ಬರುವುದೂ ಕೇಳುವುದೂ ಆಕೆಗೆ ಹೊಸತಲ್ಲ.

....ಆ ಸಂಜೆ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಬಾಯ್ಬಿರೆಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕಮಲೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕಲಿಸತೊಡಗಿದ. ನೀರು, ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಡ, ಕೊಡಿ, ಇಲ್ಲ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ರಾತ್ರಿ ಪಾಳಿ-ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ತಾನು ಹೇಗೆ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ ಪಾಠ ಕಲಿತನೋ, ಆ ಶಬ್ದಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಈಕೆಗೂ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ—

ಆ ರಾತ್ರಿಯೂ ಪುನಃ ನೈಟ್ ಡ್ಯಾಟಿ. ಭಾನುವಾರ ಬಂದು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಏಳುದಿನ, ದಿನದ ಸರತಿ.

ಆ ಜಟಿಕಾ ಸಾಲು, ಊರಿನ ಎರಡು ಮೂರು ಕಾರುಗಳು, ವಿಶಾಲ ವಾದ ನಿಲ್ದಾಣ; ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಗದಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಜನಸಮ್ಮಿಲನ; ಆ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾಸನೆ.

" ಹೆಲ್ಲೋ " ಎಂದ ಒಬ್ಬ ಟಿ. ಸಿ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬನೆಂದ, " ವಾಟ್ ಮ್ಯಾನ್ ? ಎಲ್ಲಾ ಓ ಕೆ ? "

ಪೂನಾದಿಂದ ಸಂಜೆಯಗಾಡಿ ಬಂದುದಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವೇಶನ್ನು ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಬುಕಿಂಗ್ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಲೆತವರು. ಸ್ವೇಶನ್ ಮಾಸ್ತರರ ಹೊಸ ಉಡುಪಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ವಾಪಸುಬಂದಿದ್ದ ಅವರ ಮೂರನೆಯ ಮಗಳವರೆಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ಮಾತು ಹೊರಟಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯತಃ ಒಬ್ಬ ರೇಲ್ವೆ ಮೆನ್ಸ್ ಫೆಡರೇಶನ್, ಯೂನಿಯನ್, ಮುಷ್ಕರ, ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬೇರೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ' ಗಿಂಬಳ ' ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವವರು, ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ' ಧಾರ್ಮಿಕ ' ರಾಗಿದ್ದರು. ದುಷ್ಟ ತನದ ಪ್ರತಿಮೂರ್ತಿ ಎಂದರೆ ಮಿಸ್ಟರ್ ಪಾಂಡ್ಯ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಲೋಕಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಜೆ ಲೋಕಲಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಾಲೇಜ್ ಹುಡುಗಿಯ

ಬಗ್ಗೆ ಊರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಲ್ಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವರ್ಕ್‌ಶಾಪಿನ ಹಿಂದಿನ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ, ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಆತ ಮಾತನಾಡುವವನೇ.

ಮೊದಲು ಆತನೇ ಕೊಂಡಯ್ಯನ ಆಪ್ತ. ಈಗ ಆತನನ್ನೇ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಕಟುವಾಗಿ ದ್ವೇಷಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಆತನೇನೋ ಕೊಂಡಯ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಸೆ ತೊರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. “ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆಯೇ. ನಾಲ್ಕುದಿನ ಹೋಗಲಿ ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಶೋಲಾವುರದಿಂದ ಗಾಡಿ ತಡವಾಗಿ ಬಂತು. ಬಿಳಿಯ ಪ್ಯಾಂಟು ಬಿಳಿಯ ಕೋಟು ಕರಿಯ ಹ್ಯಾಟು ಧರಿಸಿ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಗೇಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ. ದಪ್ಪಗಿನವರು, ತೆಳ್ಳಗಿನವರು, ಎತ್ತರದವರು, ಕುಳ್ಳರು, ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರು, ಗೌಡರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಆಧುನಿಕ ಬಿನ್ನಾಣಗಿತ್ತಿಯರು, ಹುಡುಗರು-ಆ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು, ಆ ಗಂಟುಮೂಟೆ, ಆ ಗದ್ದಲ....

.....‘ ಹಿಹಿಹಿ ’ ಎಂದಿಬ್ಬರು ನಕ್ಕರು ಟಿಕೆಟಿಗಾಗಿ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿದ ಕೊಂಡಯ್ಯ. ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿದ....ಆ ಇಬ್ಬರು ಜವ್ವನೆಯರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿಂದು ಅವನಿಗೆ ಯಾರೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ....ಆ ನಗುವಿನ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಆತ ಬಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಕ್ಕೆ ಟಿಕೆಟ್ ಕೊಡುತ್ತ ಬೇಕೇಂದೇ ಬೆರಳು ಸೋಂಕಿಸಿದಳು.... ಕೊಂಡಯ್ಯ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದ....ಮನಸ್ಸು ಆತ್ತಿತ್ತ ಓಲಾಡಿತ್ತು....ಆವರು ಹಾದು ಹೋದರು. ಅಂತೂ ಜನಸಂದಣಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಕೊಂಡಯ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿ ತನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಗೇಟಿನ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹರಿಯಿತು. ಬಿಳಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಬೀದಿಯ ಹೊರಅವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಆತನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಂಡಯ್ಯ-ದೃಷ್ಟಿ ಬದಲಿಸಿದ. “ ಅಬ್ಬ! ಊರಿಂದ ವಾಪಸು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಬಂದ ರಾತ್ರಿಯೇ ಪ್ರಯತ್ನ....ಅಥವಾ.... ಅಥವಾ.....ಹಿಂದೆ ತಾನೇ ಅವರನ್ನೇ.....ಆ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಛೇ! ಅದಿರಲಾರದು....” ಎಂದುಕೊಂಡ. ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಆದರೆ ಕಾಲುಗಳು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ಆಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ, ಅವು ಕೊಂಡಯ್ಯನನ್ನು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ದವು.

ಒಂದೇಸವನೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ. ಮನಸ್ಸು ಕಕ್ಕಾ
ವಿಕ್ಕೆಯಾಯಿತು.

ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೇನು--ಮುಂದೇನು ? ಎಂದುಕೊಂಡ. - ಉತ್ತರ
ತಿಳಿಯದೇ ಇತ್ತು. ಆದನ್ನು ನೆನಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ವೈ ಜುಮ್ಮೆನ್ನುತ್ತಿತ್ತು.
ವರ್ಷಾಸಿನ ಹಿಂದಿನ ಆ ಬಯಲು, ಆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು, ಆ ಕಾರಿರುಳು.

ಇದು ಅಸಹನೀಯ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಎಂಥ ಸಮಾಜ
ಇದು ? ಎಂಥ ವಾತಾವರಣ ಇದು ? ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದೆ ನಾನು ?
ಎಂದೆಲ್ಲ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಯೋಚಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ, ಊರಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಿದ್ದಾಗ ಗಾಡಿಯ ಕಿಟಕಿ
ಯೆಡೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಇಣಕಿ ನೋಡಿದಾಗಿನ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದ ಕಮಲೆಯ
ಮುಖ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. “ ನನಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು.....ನಿಮ್ಮ ಯಾತನೆ ಎಲ್ಲಾ
ಗೊತ್ತು.....ಎಚ್ಚರ. ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ....ಜಾರಿಬಿದ್ದೀರಿ ” ಎಂದು ಕಾತರ
ದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡಹಾಗಿತ್ತು ಆ ನೋಟ.

ಆದರೆ ಈಗ ? ಈಗ ?

ಪಾಂಡ್ಯ ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ! ಆ ರಾತ್ರಿ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿಗೆ
ಬಂದ.

“ ಏನು ಕೊಂಡಿ, ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಕೇಳಿದ್ದೀಯಂತೆ.”

“ ಹೂನಪ್ಪಾ; ಈ ಊರು ಸಾಕಾಯ್ತು.”

“ ಅದಕ್ಕೇ ಅನ್ನೋದು ಅದೃಷ್ಟಹೀನಾಂತ. ಊರಿನ ರುಚಿ ನೋಡೋಕೆ
ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬೇಕಪ್ಪಾ....

ಕೊಂಡಯ್ಯ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ....ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನ ಕೊನೆ
ಯತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರು.

ಕೊಂಡಯ್ಯನ ಕಾಲುಗಳು ಕಂಪಿಸಿದುವು; ತುಟಿಯದುರಿತು. ನಾಲ
ಗೆಯ ‘ ಪಸೆ ’ ಆರಿತು.

ಪಾಂಡ್ಯ ಆತನ ಕೈಹಿಡು, “ ನಡೆ....ಒಂದು ಮಾಲು ತೋರಿಸ್ತೀನಿ ”
ಎಂದ.

ಏನೋ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪಾಂಡ್ಯ. ಆದರೆ ಸ್ವರ ಗೊರಕ್ ಗೊರಕ್ ಎಂದು ಗಂಟಲಲ್ಲೆ ಆಡಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಇಬ್ಬರೂ ರೈಲುಕಂಬಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ಜಾಗಾದತ್ತ ಸಾಗಿದರು.

....ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯ ಗಟ್ಟಿಗ. ಎರಡೆರಡೇ ರೂಪಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿದ. ಆತನ ನಗೆಯೋ! ಆತನಾಡಿದ ಅಸಹ್ಯ ಮಾತುಗಳೋ! ದೊರೆತ ಉತ್ತರಗಳೋ!

ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕುಸಿದು ಬೀಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ. ತನ್ನ ಹೃದಯ ಕಳೆದುಹೋದ ಹಾಗೂ, ತಾನು ಗತ ಪ್ರಾಣನಾದ ಹಾಗೂ, ಆತನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದನೋ! ಥೀ—ಆಪ್ ಫೋರ್—ಡೌನ್, ಮದ್ರಾಸ್ ಗಾಡಿ....ಶೀತಲಗಾಳಿ; ಹಲ್ಲನ್ನು ಕುಟುಕುಟು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಳಿ; ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದಾಗಿ ಸುಟ್ಟು ನಾಶವಾದ ಸರಪಳಿ ಸಿಗರೇಟುಗಳು.....

ಗೋಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೃದಯವನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಕೊಂಡಯ್ಯ ಮುಂಜಾವ ದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ.

ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಕೋಟು ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ಬೂಟ್ಟು ಕಾಲಿಗೆ ಕಿರೀಟವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ತುಂಬ ಚಡಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ನಿದ್ರೆ ಒಲಿಯಿತು.

ಹನ್ನೊಂದರ ಸುಮಾರಿಗೆ “ ಗೋ ಓ ಓ....ಎಂಬ ಗದ್ದಲದ ಸ್ವಪ್ನ ಸಮೀಪದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿಸಿ ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಹಲವ ಸಹಸ್ರ ಕಂಠಗಳ ಗುಜುಗುಜು ಗೊಣಗೊಣವೇ ವಾತಾವರಣ ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ವರ್ಕ್‌ಶಾಪ್ ಗೇಟಿನಿಂದ ಆ ಸಪ್ತಳ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಕೊಂಡಯ್ಯ ಜಿಗಿದದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಿದ. ಹತ್ತರ ಸುಮಾರಿಗೆ ವರ್ಕ್‌ಶಾಪಿನ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಮುಖ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಡಿಸ್‌ಮಿಸ್ ಆಜ್ಞೆ ಬಂತಂತೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಮಿಂಚಿನ ಮುಷ್ಕರ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಮೂರ ಸಾವಿರ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಹೊರಹೋಗದಂತೆ ಗೇಟುಮುಚ್ಚಿ, ಪೋಲೀಸರಿಬ್ಬರ ಕಾವಲು ನಿಂತಿದ್ದರು.

ತನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಕೂಗಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ. “ ಗೇಟು ತೆರೆಯಿರಿ ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನೊಬ್ಬ ಗೇಟಿನ ಹೊರಗಿಂದ. ಮೂರುಸಾವಿರ ಜನ ವುಳಗಿಂದ. ನಡುವೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಭೀಮದ್ವಾರ ಮತ್ತು ಬ್ಬರು ಬಡಕಲು ಮೋರಿಯ ಪೋಲೀಸರು. ಮೊದಮೊದಲು ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ, ಟಿ. ಸಿ. ಕೊಂಡಯ್ಯ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನೂ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷವೇ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕೂಗು ಬಲವಾಯಿತು.

ಪೋಲೀಸರು ಹೆದರಿ ಗೇಟು ತೆರೆದು ಓಡಿಹೋದರು....ಹೊರಬಂದ ಆ ಪ್ರವಾಹದೊಡನೆ ಕೊಂಡಯ್ಯನೂ ಲೀನವಾಗಿ ತೇಲಿಹೋದ. ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ತಿಳಿದಾಗ ನಗರದ ಮೂರನೆಯ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ತಲಸಿದ್ದ !

....ಮರುದಿನವೇ ಕೊಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಆತ ಕೂಲಿಗಾರರನ್ನು ಉಪ್ರೇಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ವರದಿ ಹೋಗಿತ್ತೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಆಯಿತೆಂದೂ ಕಿಂವದಂತಿ ಬಂತು.

ವರ್ಗವಾದ ವಾರ್ತೆ ಹಿತಕರವಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕೇಳಿದ ಕಿಂವದಂತಿ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಮೈಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬೆವರಿಳಿಸಿತು.

ಆದರೂ ನಸುನಕ್ಕು ಆತ ಹೇಳಿಕೊಂಡ: “ ನಮ್ಮಣ್ಣ ಸಾವಿರ ಸಲ ಹೇಳಿದ್ದ ಯೂನಿಯನ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡೂಂತ. ಈಗಲಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾದೀತು....”

ಮನೆ ಸಾವಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿ, ಬರಿಯ ಬೆಡ್ಡಿಂಗೊಂದನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಮಾರನೆ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಕೊಂಡಯ್ಯ ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಿದ.

ದೇಹಕೃಶವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮನಸ್ಸು ಅರಳಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಆಸೆ ಚಿಗುರಿತ್ತು.

“ ಊರಿಗೆ ಸಮಾಪ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀನಿ. ಹೆಳೆಯ ನೆನಪನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಹೊಸ ಜೀವನ ಶುರು ಮಾಡಬೇಕು ”—ಎಂಬೊಂದು ನಿರ್ಧಾರ, ನಿಧಾನ ವಾಗಿ ಆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾಯಿತು.

ರೋಟರಿಯ ಕೆಳಗೆ

ಮೇ ದಿನಾಂಕ ಎರಡು. ಬೆಳಗಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಎಂದ
ಆನಂದ್, ಮುಖವನ್ನು ಅರ್ಧ ಮರೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿಂದಲೇ
ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯದೆಯೇ, ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮಗು ಎದ್ದು
ಕುಳಿತು ಚೀರಾಡುತ್ತಿದೆ. ತಾರಾ ಭುಜ ಕುಲುಕುತ್ತಾ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

“ ಏಳೇಂದ್ರೆ....ಏಳಿ.... ”

“ ಹೂಂ ಊಂ.”

ಕಾಲುಗಳು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕಾಲಬೆರಳುಗಳು ನೆಟಿಕೆಗಾಗಿ ಹಾತೊ
ಯುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರೇಣಗೊಂಡ ದೇಹ, “ ಇನ್ನಿಷ್ಟು-ಇನ್ನಿಷ್ಟು ನಿಡ್ಡೆ ” ಎಂದ
ಕರೆದು ಕೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಆದರೂ ಏಳಲೇಬೇಕು.

ತಾರಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. “ ಸಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲಾರೀ....”

“ ಹೂ. ಸಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯೋಣವಂತೆ.”

....ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ಆನಂದ್ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ. ಅಳಬೇಡವೆಂದ
ಸಂತೈಸಿದ. ಮೂಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅಮೆರಿಕನ್ ರಿಪೋರ್ಟರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಬೊಂಬೆ ತೋರಿಸಿದ. ಅಮೆರಿಕದ ಬೊಂಬೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆಯೂ ಮಗ
ಅಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಅದೊಂದು ಗೂಡುಮನೆ. ಒಂದು ಮಲಗುವ ರೂಮು. ಅದೆ
“ ದಿವಾಣಖಾನೆ ”! ಇನ್ನೊಂದು ಅಡುಗೆಯ ಕೊಠಡಿ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಚ್ಚಲು
ಸೌದೆ ಒಲೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಹೊಗೆ ಮಲಗುವ ರೂಮನ್ನು ಹಾದು, ಬಡೆ
ಗಾಜಿನ ಕಿರಿಯ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಉಪಸಂಪಾದಕ ಆನಂದ್ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಅಳುತ್ತಿದ್ದ
ಮಗುವಿನಿಂದ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ದೂರ ಪರಿಯಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ಉರಿದು ಹೋ

ಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ತಾನು ಕಂಡಿದ್ದ ಕನಸು, ತನ್ನ ಆದರ್ಶ, ತನ್ನ ಬಾಳ್ವೆ-ಎಲ್ಲವೂ !

ಮೇ ವೊದಲದಿನ, ನೋಟೀಸು ಬಂದಿತ್ತು. ಎಂಟನೆ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಕೆಲಸದಿಂದ ವಜಾ. ಒಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲವೇ ವಜಾ. ಒಂದಾಣೆ ಬೆಲೆಯ ಅವರ ಆ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯೇ ನಿಂತುಹೋಗುವುದು. ಒಂದೂವರೆ ಆಣೆ ಬೆಲೆಯ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯ ಮಾಲೀಕರು ಅವನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹಳೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಅವರು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ....

ಮನೆಯೆಂಬ ಕಟ್ಟಡದ ಹೊರಗೆ, 'ಆನಂದ್ ಬಿ. ಎಸ್. ಸಿ. ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಹಲಿಗೆ, ತೂಗಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ದೊರಕಿಸಲು ಒಂದೂವರೆ ರೂ. ಖರ್ಚು ತಗಲಿತ್ತು....ಒಂದೂವರೆರೂಪಾಯಿ....ಈ ದಿನವಾದರೂ ರೇಶನ್ ತರಬೇಕು. ಕೊಡುವ ಆರು ಔನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತಲ್ಲ !

ಇನ್ನು ಮುಂದೇನು ? ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಜೀವನದ ಬಳಿಕವೂ ಮತ್ತೆ ಕಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದೇ ಸವಾಲು-ಮುಂದೇನು ?

ಎದ್ದು ನಿಂತು ಆನಂದ್ ಕಿಟಿಕಿಯಿಂದ ಹೊರನೋಡಿದ. ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕುಕ್ಕಿತು. ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ, ಕಿಟಿಕಿಗೆ ಬೆನ್ನುಮಾಡಿ, ರೂಮಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದ. ಎಲ್ಲಾ ಚೆದರಿಹೋಗಿದೆ. ಬರೆಯಲೆಂದು ತಂದಿದ್ದ, ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲು ಖಾಲಿ ಇದ್ದ, ಅಮೇರಿಕನ್ ಇನ್ ಫರ್ಮೇಷನ್ ಸರ್ವೀಸಿನ ಹಾಳೆಗಳ ರಾಶಿಯೆಲ್ಲ ಚೆದರಿಹೋಗಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆಂದು ತಂದಿದ್ದ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ ಕರಗಿಹೋದ ಹಾಗೆ....ಆರಗಿನ ಮನೆಯಾದ ಆ ಕನಸಿನ ಮನೆ....

ತಾರಾಗೆ ಆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದು. ಆರು ತಿಂಗಳ ಬಸುರಿ ಆಕೆ. ವೊದಲ ಗಂಡಿನ ಬಳಿಕ ತಾವು ಬಯಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸೆಂದು ಬರುವುದೆಂದು ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವವಿಸಿ

ದ್ದರು. ಈಗ ಆ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಶೂಲಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಮಗು ಬರಬಹುದು. ಹುಡುಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಲೂಬಹುದು; ಮುಂದೆ ? ಆದರ ಪಾಲನೆ, ಪ್ರೋಷಣೆ ?

ಎಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳದಿಂದ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಆಗಲೆ ಆತ ಮುಂಗಡ ಪಡೆದಿದ್ದ. ಉಳಿದುದು ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ. ಅದರಿಂದ ಹೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇಳವಯಸ್ಸಿನ ತಾಯ್ತಂದೆಯರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ಇಪ್ಪತ್ತರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಜೀವನ—ಕೆಲಸ ದೊರೆಯುವವರೆಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಾಲೀಕನಿಂದ ಸಂಬಳ ಕೈ ಸೇರುವವರೆಗೂ !

....ಬಾಡಿಗೆಗೆ, ಹಾಲಿನಾಕೆಗೆ, ಸೌದೆಗೆ, ರೇಶನ್‌ನಿಗೆ....

ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಗಡ ಪಡೆದು, ತಾರಾಗೊಂದು ಪ್ರಿಂಟ್-ಸೀರೆ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಜೂನತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಗಡ ಪಡೆದು ತನಗೊಂದು ಲಿನನ್ ಬುಶ್‌ಕೋಟು ಮತ್ತು ರೇಡೀಮೇಡ್ ಪ್ಯಾಂಟು ಖರೀದಿ ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ಲಳರ ಮಾಡೆಲ್ ಶೂಸಿಗೆ ಈಗಲಾದರೂ “ ಸೋಲ್ಸ್ ” ಹಾಕಬೇಕು.... ಎಷ್ಟೊಂದು ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದುವು !

“ ಸೋಲ್ ” ಹಾಕುವುದು; ಚಸ್ಪಲಿಗೆ ಆತ್ಮ ಸೇರಿಸುವುದು ! ಆತ್ಮ ಎಂಬುದುಂಟೆ ? ಕೋಟ್ಯಧೀಶ ಮಾಲಿಕರೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಆತ್ಮವೆಂಬುದುಂಟೆ ? ಅವರಿಗೆಲ್ಲ, ಬಿಸ್ಕತ್ತಿನ ಮುಖ ನೋಡದ ಎಳೆಯಮಗು, ‘ ತ್ರೀಮಂತದ ’ ಸುಖ ನೋಡದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಡತಿ.... ಇಂಥ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಇರುವುದುಂಟೆ ?

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಲಾ-ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ತಾರೆಯೂ ತಾನೂ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆದಂದ್ ಯೋಚಿಸಿದ್ದ. ಪತ್ರಿಕೆಗೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ ಪಾಸನ್ನು ಮಾಲಿಕರು ಒಯ್ದಿದ್ದರು. ಆತ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟೀ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ಹತ್ತನೆ ತಾರೀಖಿಗೋ ಹದಿನೈದನೆ ತಾರೀಖಿಗೋ ಸಂಬಳ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಆತ ಭಾವಿಸಿದ್ದ.... ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನ ಅಗ್ನಿಗೆ ಅಹುತಿಯಾಗಿ ಒಂದೂವರೆ-ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಪ್ಪಿತು....

ತಾರಾ ಕೇಳಿದಳು: “ ಎನಿಂದು ಹೀಗೆ ? ಮುಖಾನಾದರೂ ತೊಳಕೊಳ್ಳಿ.... ”

ಆನಂದ್ ಚಲಿಸಿದ.... ಗಲ್ಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ. ಮೂರನೆಯ ದಿನದ ಗಡ್ಡ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಗಡ್ಡ ಬರದೇ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಏನಾದರೂ ಏರ್ಪಾಡಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಿರುತ್ತಿತ್ತು!—ಎಂದು ನೂರಹತ್ತನೆಯ ಸಲ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡ.

ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಚಪಾತಿಯ ರುಚಿಯನ್ನು ಆನಂದ್ ನೋಡಿದ. ಸಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಗಂಟಲೊಳಗೆ ಸುರಿಬಿಟ್ಟ.

ಅಳಿರಿಂದೀಚೆಗೆ ಆರು ವರ್ಷ ಸರ್ವಿಸು ಕೊಟ್ಟ ಒಂದೇ ಒಂದಾದ ಉಣ್ಣೆಯ ಪ್ಯಾಂಟು ಇಹಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ತೋರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು ಉಪಸಂಪಾದಕನ ಕುಶನ್ ಇಲ್ಲದ ಕುರ್ಚಿಗೆ ಅಂಟಿ ಅಂಟಿ ತೆಳ್ಳಗಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಹರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಹರಿದುದನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲೆಂದು ಮಾಮೂಲಿ ನಂತೆ ಆತ ಬುಶ್‌ಕೋಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡ: ಹದಿಮೂರು—ಹದಿನಾಲ್ಕು ದಿನ ಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದ ಬುಶ್‌ಕೋಟು ಆದು.

ಪತ್ರಿಕಾ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಗುಜು ಗುಜು ಮಾತು. ಹೌದು—ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ; ಒಂದಾಣೆ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯ ಈ ಕುಟುಂಬವೆಲ್ಲವೂ ಬೀದಿಗಳ ಯುತ್ತಿದೆ. ಬೀದಿಗೆ! ಈ ಶಾರೀರಿಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೂಲಿಕಾರರೆಲ್ಲ ಇನ್ನು ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಬೇಕು.... ಕೆಲಸ.....

ಸಂಪಾದಕರಾದರೋ, ತಮ್ಮ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಲು ತಿರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಉಪಸಂಪಾದಕ, ಪೋಲೀಸ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಸೇರಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರೇಶನ್ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತೆ ಯಾಗಲು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಹಸ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಮುದುಕ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ನೇ ? ಇನ್ನವನ ಸಂಸಾರದ ಗತಿ ?

ಆ ಮಶಿನ್‌ಮನ್, ಕಂಪಾಸಿಟರುಗಳು ?

ಮಹಾದೇವನೊಬ್ಬನಿದ್ದ, ರಿಪೋರ್ಟರ್. ತುಂಟ ಹುಡುಗ. ಹೋದ ವರ್ಷ ಇಂಟರ್ ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂದು ಮುಂದುನೋಡದೆ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿದ್ದ. ಈ ಮುಗುಳ್ಳುಗುವಿನ ಆ ಸುಂದರ ಮುಖವೂ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಫ್ಯಾಶನ್ನಿಗಾಗಿ ನೀಳವಾದ ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆಸೆಯುವುದೂ ಆತನಿಗೆ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ತಾನೊಬ್ಬ ರೋಮಿಯೋ

ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಆತ ತಿಳಿದಿದ್ದ. ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಹುಡುಗಿಯರು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಆತನ ದೃಢ ನಂಬಿಕೆ. ಹೊಟೆಲಲ್ಲಿ ಸಾಲ, ಧೋಬಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲ, ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲ, ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ-ಬರೇ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸರಿಚಯವಿದ್ದವರಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ-ಸಾಲ! ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ನೃತ್ಯಕೂಟದಲ್ಲಿ, ವಿವಾಹ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರ-ಆ ಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತರ-ಆತಿ ಸುಂದರಿಯಾದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಥಮ ದೃಷ್ಟಿಗೇ ಪ್ರೀತಿಸುವಳೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ, ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ, ಮನೆ ಮಗುಚಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ.... ಆಕಾಶ ಕಳಚಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ.... ನಾಭಿಯಲ್ಲೇ ನಡುಕ !

ಫೋನ್ ಟ್ರಿಕ್ ಗುಟ್ಟುತ್ಪಲೆ ಇತ್ತು.

ಟೆಲಿಫ್ರಿಂಟರ್, ಇನ್ನೇನು ದೀರ್ಘ ನಿಧ್ರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ, ಕಚ ಕಚಗುಟ್ಟುತ್ಪಲಿತ್ತು.

ಆನಂದ್, ಮೆಶಿನ್ ರೂಮಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದ. “ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್”, “ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್”, “ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್”. “ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳಾನಾದ್ರೂ ಜಾಸ್ತಿ ಕೊಡಲ್ವೆ ಸಾರ್ ? ” “ ನೀವೇ ಒಂದು ಪೇಪರ್ ಹೊರಡಿಸ್ತೀ ಸಾರ್.”

ಆನಂದ್ ಮುಗುಳ್ಳು. ಆ ನಗು ಬೆಪ್ಪನ ನಗುವಿನ ಹಾಗಿದೆ ಎನಿಸಿ ತವನಿಗೆ.

ಟ್ರೆಡಲ್ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿಲಿಂಡರ್ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಮಲಗಿತ್ತು. ಸಿಲಿಂಡರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ರಹಸ್ಯ. ಅದು ದಿನವೂ ಮುದ್ರಿಸುವುದು ಬರೇ ಎರಡು ಸಾವಿರ. ಅಷ್ಟಾದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಆ ಕೇಲಿ ಈ ಕೇಲಿ ಕಳಚಿದೆ. ಆದರೆ ಜಾಹೀರಾತುದಾರರಿಗೆ “ ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಸಾರ ಸಂಖ್ಯೆ, ೧೫,೦೦೦ ! ನಮ್ಮದು ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮೆಶಿನ್ ಇವರೆ....”

ಬೈಂಡಿಂಗ್ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಕಂಪೋಸಿಂಗ್ ವಿಭಾಗದವರು “ ಮುಂದೇನು ? ” ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಾಕೂಟ

ನಡೆಸಿದ್ದರು ಸ್ವಿಕ್ಕು, ಲೆಡ್ಡು, ಗ್ಯಾಲಿಗಳು ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಹರಡಿಹೋಗಿ ದ್ದುವು.

ಆನಂದ್, ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಏನಾದರೂ ಮ್ಯಾಟರ್ ಬರೆಯಬೇಕು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಎಡಿಟ್ ಮಾಡಬೇಕು.

ನ್ಯೂಸ್ ಎಡಿಟರ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪಿ. ಟಿ. ಐ. ಮೆಸ್ಸೇಜುಗಳನ್ನು ಓದೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಹಿಂದೂ ” ಬಂತು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಆನಂದ್ ಆ ಕಾಲಂಗಳ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯೋಡಿಸಿದ. “ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಮೇ ದಿನಾಚರಣೆ.... ಮಾಸ್ಕೋ ಪೆಕಿಂಗ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಪರೇಡ್.... ” ಹುಂ! ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಮೇ ದಿನ.

....ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೇ ದಿನವೇ, ಮೊದಲ ದಿನವೇ, ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಸಂದೇಶ ಬಂದಿತ್ತು.

ಆನಂದ್ ಏನನ್ನೋ ಬರೆಯ ಹೊರಟ. ಅಮೆರಿಕದ ನ್ಯೂಸ್ ಶೀಟುಗಳ ಖಾಲಿ ಮಗ್ಗುಲಮೇಲೆ, ಲೇಖನಿಯೋಡಿತು. ಗ್ಯಾಲಿಪ್ರೂಫ್, ಪೇಜ್ ಪ್ರೂಫ್, ಮೆಸಿನ್ ಪ್ರೂಫ್, ಟ್ರಿಡಲ್, ಸಿಲಿಂಡರ್, ರೋಟರಿ....ಎಂದೆಲ್ಲ ಲೇಖನಿ ಗೀಚಿತು. ರೋಟರಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಬರೆಯಿತು. ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯಂಥ ದೊಡ್ಡಪ್ಪರಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಮೂಡಿತು.

....ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಸೈಕಲನ್ನೇರಿ ಆನಂದ್ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ. ಅರ್ಧ ಫರ್ಲಾಂಗು ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಎದುರು ಚಕ್ರ ಪಂಕ್ಚರಾಗಿದ್ದುದು ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಪಂಕ್ಚರ್ ತೆಗೆಸಲು ಕಾಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೈಕಲನ್ನು ಮೆತ್ತಗೆ ವಾಪಸು ತಳ್ಳಿ, ಆ ಪಂಕ್ಚರಿಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನೇನೋ ಎಂಬ ಮನೋಭಾವನೆ ಯಿಂದ, ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಆನಂದ್ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ತಾರಾ ಒಂದೊಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನವಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಎರಡೆರಡು ಚಪಾತಿ. “ ರಾತ್ರಿಗೆ ಆಕ್ರಿಯಿಲ್ಲ, ಆರೇಳು ಚಪಾತಿಗೆ ಸಾಲುನಷ್ಟು ಹಿಟ್ಟಿದೆ, ” ಎಂದು ತಾರಾ ಬಾತ್ಮಿ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಆನಂದ್ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ತಲೆಬಾಗಿ ಸಿಕೊಂಡು “ ಹೂಂ ” ಎಂದ. ಮಜ್ಜೆಗೆ ನೀರಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ಆತ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ. ತಾರಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ಹನಿ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ ಆನಂದ್ ವಾಸನು ಹೊರಟ.

.....ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ—ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಬಂದಾಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಳೆ ಏರಿತು !

ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಧುರ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದರು ! ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಹಟೆಯೋಗ, ಕರ್ಮಯೋಗ....ಆ ಆದರ್ಶ ಜೀವಿ ತೆತ್ತ ಬೆಲೆಯೋ?—ಮಹಾತಾಯಿಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ, ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಎಳೆಯ ಮಗುವೊಂದು, ಈ ಇಬ್ಬರ ಮರಣದ ಆನಂತರವೂ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳು ಉಳಿದಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಮೊದಲ ವರ್ಷ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಮಗಳು ಮದುವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ....

ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಬಾವುಟ ಹಾರಿಸಿದ್ದೇ ಹಾರಿಸಿದ್ದು. ಸಂಪಾದನೆ?—ನರೆತ ತಲೆಗೂದಲು ತೀರಾ ಬಿಳಿ ! ಜತೆಗೆ ಗೂರಲು ಕೆಮ್ಮು....ಈಗ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ನಡೆಯಬಹುದು. ಮೂಗೇ ಇಲ್ಲದ ಬೀದಿನಾಯಿಯ ಹಾಗೆ.

ವಿಧುರ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ: “ಸಾರ್ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರ ಶೋಚನೀಯ ನಿಧನ; ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಜನರ ಬದಲು ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಮಹಾನುಭಾವರು ಕೊಂಡು ಕೊಂಡರು; ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಹುತಾತ್ಮರು—ಎಂದು ಬರೀರಿ ಸಾರ್ !”

ಆನಂದ್ ಮೂಕನಂತೆ ಕುಳಿತ.

ಸಂಜೆ ಆನಂದ್, ಮಹಾದೇವ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ—ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಹೊರಟರು.....ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ, ಗುರಿಇಲ್ಲದ, ತಿರುಗಾಟ.....ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ “ಖಾಕಿ ಸಿಗರೇಟ್”ನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದರು. ಮಹಾದೇವನಿಗಾದರೋ ಕಡಿಮೆ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರ್ಕ್ಲೆ ಬೇಕು....ಆದರೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಸಿಲ್ಲ....ಆನಂದನಿಗೆ ಅಂಥ ಚಾಳಿಯಿಲ್ಲ.

ಸರ್ಕಲ್ಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಕಾಶೀನಾಥನ ಭೇಟಿಯಾಯಿತು. ಸಂಗೀತ, ಚಲಚಿತ್ರ, ನೃತ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಂಗೀತಶಿಕ್ಷಣ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬ್ಲಾಕ್

ಮೇಲಿಂಗ್ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರ ಸಂಪಾದಕ ಆತ. ಮಾಸದ ಖಾದಿಯ ಶರಟು, ಗೆರೆಗೆರೆಯ ಪಾಯಜಾಮ, ಕಾಲಿಗೆ ಬೆಡ್‌ರೂಂ, ಚಪ್ಪಲಿ, ಶೋಕಿಯಾದ ಕ್ರಾಪು, ನೀಟಾದ ಮಾಗೂ ಗುಳಬಿದ್ದ ಕೆನ್ನೆ, ಒಳಕ್ಕೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡ ಕಣ್ಣುಗಳು....

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಯರ್ಸ್ ಉರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

“ ಏನಯ್ಯ ಧೋರೆ-?” ಎಂದರು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ.

“ ಸೋ ಸಾರಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರೇ, ಇದೇ ಈಗ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿತು....

ಸೋ ಸಾರಿ....ನಾನೂ ಅಷ್ಟೇನೇ....ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಟ್ಟೆ, ನ್ಯೂಸ್ ಪಿಂಟಿಗೆ ಯಾರ್ರೇ ಹದಿನೆಂಟು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡೋರು.....?”

“ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸ್ತಿಯೇನಯ್ಯಾ ?”

“ ನನ್ನ ಕೇಳಿರಾ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರೆ.....ನಿಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರು....”

“ ಧನ್ಯ !” ಎಂದುಕೊಂಡರು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರು. ಮುಂಜಾವಿಂದ ಮುಂಜಾವಿನವರೆಗೆ ದುಡಿಯುವ, ಯಾವ ಯಾವ ಗಂಡ ಹೆಂಡರಿಗೆ ಕಲಹ ವಿದೆ ಎಂದು ಖಾನೇಶುಮಾರಿ ತೆಗೆಯುವ, ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಬೀದಿ-ರಾತ್ರಿ ಗಲ್ಲಿಯೇ ಎಡ್ರೆಸಾದ, ಈ ಮಹಾನುಭಾವ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಯಿಂದಾದರೂ “ ಹಿರಿಯ ” ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತಲ್ಲಾ !

ದೊಡ್ಡ ಬೀದಿಯ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಸಾಗಿದರು. ಮಾತು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಆನಂದ್ ತಾನೊಬ್ಬ ಪುಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವಾದಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದವರು, ಮಾಡಿ ಮಡಿದು ಜೀವಚೈವನಾದವರು; ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಶೀನಾಥ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ.

ಆತನೇ ಮಾತಿನ ಮಲ್ಲ. ಆತ ಹೇಳಿದ.

ಈ ನ್ಯೂಸ್ ಪಿಂಟ್ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ, ವಿಶ್ವ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಯುದ್ಧ ಭೀತಿಗೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟರೇ ಕಾರಣ!....ಅವರ್ನ ಫೈಟ್ ಮಾಡೇತೀರೈಕು....”

“ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ?”

“ ಅಮೆರಿಕನ್ ಇನ್‌ಫರ್ಮೇಶನ್ ಸರ್ವಿಸಿನವರು, ‘ ಕನ್ನಡ ಸೆಕ್ಷನ್ ತೆರೀಬೇಕು, ನೀನೇ ಆರ್ಗನೈಸ್ ಮಾಡೂ’ಂತಾ ನನ್ನ ಕೆಲೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಸಂಬಳ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗಿದೆ. ಹೆಂಡ್ರಡ್ ಡಾಲರ್ಸ್ ಪರ್ ಮಂತ್-೫೦ ರೂಪಾಯಿ....”

ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ನೊಂದಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಗುಳು ನುಂಗಿಕೊಂಡರು. ಆನಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ದ. ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ಯಾಂಟಿನಕಡೆಗೆ ಮಾಸಿದ ಶೂಸಿನಕಡೆಗೆ ಹುಯಿತು. ಮಹಾದೇವ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂಧಿ ಹುಡುಗಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನ ನೋಡಿದ.

ಅವರು ಆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೊಟೇಲನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದರು. ನಾಲ್ಕು ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿತು. ಆನಂದನ ಕೈಗಳು ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಜೇಬುಗಳ ಒಳಗಿದ್ದವು. ಎಡಗೈಬೆರಳುಗಳು ಲಟಿಕೆ ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಲಗೈ ಮಾಸಿದ ಕರ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಖಾಲಿ ಜೇಬು! ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಟಾಣೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ತರಕಾರಿ ಒಯ್ಯಬೇಕು ಒಂದು ಕಸಬರಿಕೆ ಒಯ್ಯಬೇಕು. ಮಹಾದೇವನ ಮುಖವಾದರೋ ಅಳ ಮೋರೆಯೇ. ಕಾಶೀನಾಥನ ಪರ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ತಿಂಡಿತಿರ್ಥ ಎಂದೂ ಕೊಟ್ಟವನಲ್ಲ ಆತ. ಮೇಲೆ ಆ ಹಣ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಕಾಲುಗಳು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದುವು; ಹೋಟೆಲು ಹಿಂದುಳಿಯಿತು.

× × × ×

....ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಆನಂದನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ಕೈ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೈದಯ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು... “ಧೂ” ಎಂದುಕೊಂಡನಾತ.... “ ಎಂಥ ಜೀವನ!”

....ಚಲಸತಿಯರು ಭಾಷಣ ಕೊಡಬಹುದು---ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲ ಟ್ರೇಡ್‌ಯೂನಿಯನ್ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಘಟಿತರಾಗಬೇಕು ಎಂದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶವೇನು ? ಕ್ರೂರ ಸತ್ಯವೇನು ?

....ನಾಳೆ ತಾರಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅತ್ತೆ ಮನೆಯವರು ಏನುಬೇಕು ದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ತಾರೆಯನ್ನು ಈ ಸಲವೂ ಹೆರಿಗೆಗೆ ಮೊದಲಮಗುವೆ

ನೋಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುವುದು. ತಾನು ಸುತ್ತಾಡುವುದು.... ಇಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಬಿಡಬಾರದು.... ಎಲ್ಲಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಸದ್ಯ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳವಾದರೂ ಸರಿ, ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗ ವೆಂದರೆ, ಸಿಗುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ? ಕೊಡಿಸುವುದಾದರೂ ಯಾರು?

ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ರೊಮಾನ್ಸ್ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಬೇಕೇ? ತಾನೂ, ಕೂದಲೆಲ್ಲ ಮೂವತ್ತರೊಳಗೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನರೆತು ಹೋಗುವಂತೆ ದುಡಿದು, ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಗಲೆ? ಎಂಥ ಭೀಕರ ರಾತ್ರಿ....

ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಬಂದು ದಯೆ ತೋರಿಸಿತು.... ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನ ಆತನಿಗೆ.

—ಭವ್ಯವಾದೊಂದು ಮಹಾಮುದ್ರಣಾಲಯ. ಒಂಟಿಯಷ್ಟು ಎತ್ತರದ, ನಾಲ್ಕು ಅನೆಯಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ರೋಟಿರಿಯಂತ್ರವೊಂದು ಕೆಲಸ ನಡೆಸಿದೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೈನಿಕ, ದೊಡ್ಡ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ, ದೊಡ್ಡ ಮಾಸಿಕ, ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಚ್ಛಾಗಿ, ಮಡಿಕೆಯಾಗಿ, ಹೊದಿಕೆಯಾಗಿ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಜತೆಯಾಗಿಯೇ ರಾಶಿ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಟ್ರೆಡಲ್, ಎರಡು ಮೂರು ಸಿಲಿಂಡರ ಆಳುತ್ತಾ ನಿಂತಿವೆ. ತನ್ನ ಪರಿಚಯದ ನುರಿತ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳೂ ಸಾಹಿತಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಸಗುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

—ತಾನು ನಿಂತಿರುವುದು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ. ವೈಮಲೆ ಕೌಪೀನದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜುಟ್ಟಿದೆ. ಯಾವು ಯಾವುದೋ ದಾರ ಕೊರಳಲ್ಲಿದೆ. ತಾನು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಇದ್ದಂತೆ.

—ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಭೂಸತಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೂತು ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಿಂದು ಬೆಳೆದ ಹಿರಿ ದೇಹ ಆ ಮುಖಕ್ಕೆ ರೂಪವಿಲ್ಲ. ಬಣ್ಣವೋ ಗೋದಿಗೆಂಪು ಅರಚುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, “ಏ ಹುಡುಗ!”

—ತಾನು ಹುಡುಗನಲ್ಲ, ತನಗೆ ಮಗುವಿದೆ, ಎನ್ನಲು ಅನಂದ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾತು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಓಡಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಪಠಾಣ ಕಾವಲುಗಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಎತ್ತ ಓಡಿದರೂ ರೋಟಿರಿ

ನಗುತ್ತ ತನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ತತ್ತರಿಸುತ್ತ
ಆತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ....ರೋಟಿರಿಯ ಕೆಳಗೆ.

* * * *

ಮೇ ದಿನಾಂಕ ಮೂರು. ಬೆಳಗಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾಗಿರಲೇಬೇಕು ಎಂದು
ಆನಂದ್ ಮುಖವನ್ನು ಆರ್ಧ ಮರೆಮಾಡಿದ್ದ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿಂದಲೇ ಕಣ್ಣು
ತೆರೆಯದೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮಗು ಎದ್ದು ಕುಳಿತು
ಚೀರಾಡುತ್ತಿದೆ. ತಾರಾ ಭುಜ ಕುಲುಕುತ್ತಾ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

“ ಏಳೇಂದ್ರೆ....ಏಳೆ....”

“ ಹೂ....ಊಂ....”

ಕಾಲುಗಳು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕಾರಬೆರಳುಗಳು ನೆಟಿಕೆಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆ
ಯುತ್ತಿವೆ. ಕ್ಷೇಣಗೊಂಡ ದೇಹ, “ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ನಿದ್ರೆ ” ಎಂದು
ಕರೆದು ಕೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಆದರೂ ಏಳಲೇಬೇಕು.

ತಾರಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ: “ ಈ ದಿವಸ ಕಾಫಿ ಪುಡೀನೂ ಇಲ್ಲಾಂದ್ರೆ....”

“ ಹೂಂ....ಹಾಲೆಲ್ಲಾ ಮಗೂಗೆ ಕುಡಿಸು ತಾರಾ. ಬರೇ ಬಿಸಿ ನೀರು
ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ....ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣವಂತೆ ಕಾಫಿಪುಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ದೊರೆಯುವ
ದಿನ ಬಂದೀತು!”

ಧೃಷ್ಟಿ, ಹರಿದು ಚಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿದ್ದ “ ಅಮೆರಿಕನ್ ರಿಪೋರ್ಟರ್”
ನತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಕೈ, ಕಾರ್ಯನಿರತ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳ ನಾಯಕ ಚಲಪತಿ
ರಾಯರ ಮುದ್ರಿತ ಭಾಷಣದತ್ತ ಸಾಗಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆ ಆ ಆಸೆ.... ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ, ಯಶಸ್ಸು, ಮಾನವನಾಗಿ
ಬಾಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ.... ಕಾಫಿ ಪುಡಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಾಲು ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಸಿದ್ಧವಾದ
ಕಫಿ.....

ತಿರುಕನೋರ್ವನೂರ ಮುಂದೆ....

ಅಧೀ ಮನೆ, ಅದೇ ಕಿಟಕಿ, ಅದೇ ಹುಡುಗಿ. ಅವಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯೋ! ಇಲ್ಲ, ಆಕೆ ಕಸಬಿನವಳಲ್ಲ. ನೋಡಿದರೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು— ಅದು ಸಂಭಾವಿತರ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರ ಮನೆಯೆಂದು. ಆ ವಿಶಾಲವಾದ ಹೂ-ದೋಟಿ, ತಾರಸಿಯ ಎರಡು ಮಹಡಿಯ ಭವ್ಯ ಮನೆ, ಎತ್ತರದ ವಿಲಾಯತಿ ನಾಯಿ.... ಘನವಾದ ಬ್ಯೂಕ್ ಕಾರು....ರೇಡಿಯೋ ಸಂಗೀತ. ಆ ಹುಡುಗಿಯೂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ; “ ಓ ಆಜಾ ಮೋರೇ ರಾಜಾ.... ”

ಸದಾನಂದ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿದ, ತನಗೋಸ್ಕರವೇ ಇರಬಹುದೇ ಆಕೆ ಹಾಡಿದ್ದು? ತಾನೇ ಏನು ಅವಳ ‘ರಾಜಾ’? ಎಂಥ ಹುಚ್ಚು! ಮಾಸಿದ ಷರಾಯಿ-ಷರಟು, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದ ತಲೆಗೂದಲು, ಸಾಬೂನು ಸಮೀಪದ ಶರೀರ....

ಅವನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಯಾರೋ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದರು “ ವಿಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣುಗಳಿವೆಯಪ್ಪ ನಿನಗ—ಎಂಥ ಸೌಂದರ್ಯ!” ಎಂತ. ಇರಬಹುದೆ? ಈ ಹುಡುಗಿ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿರಬಹುದೆ?

ಆ ಸಂಜೆ ಆಳು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಕರೆದ.ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಂದು ನಿಂತುದಾಯಿತು.

ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಒರಟು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು:

“ ದಿನವೂ ಎದುರು ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಕೂತಿತೀಯಾ ? ”

“ ಈಚೆಗೆ ವಾಕಿಂಗ್ ಬಂದವನು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಾಗದೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೀತೇನೆ. ”

“ ನಿನಗೇನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಬೇಕೆ ? ”

“ ಈ ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಅದನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ? ”

“ ಕಸಗೂಡಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು.... ”

“ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬಲ್ಲೆಯಾ ? ”

ಸದಾನಂದನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ತುಟಿಯನ್ನೊಡ್ಡಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಆತ “ ಓಹೋ ” ಎಂದ.

“ ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಬಾ. ಮುಂದೆ ಕೆಲಸ ನೋಡಿ ಸಂಬಳ ಗೊತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ”

ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬಲಿಲ್ಲ ಸದಾನಂದ ಕ್ಷಣಕಾಲ.

ಆ ಹೆಂಗಸು ಅವನಿಗೊಂದು ಕೊಠಡಿ ತೋರಿಸಿದಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ attached bathroom; ಎರಡು ಕೊಳಾಯಿಗಳು-ಒಂದರಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರು ಒಂದರಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರು. ಬದಲಿಗೊಂದು ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳಿದ್ದವು-ಸೇವಿಂಗ್ ಸೆಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಂತೂ ಈ ಮೊದಲು ಆದೇ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಇದ್ದುದು ಖಂಡಿತ....ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಮಂಚವಿತ್ತು. ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹಾಸಿಗೆ, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಡ್ರೆಸ್ಸಿಂಗ್ ಟೇಬಲ್ಲು....

ಸದಾ, ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಸೋಪು ಹಚ್ಚಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮುಖ ನುಣ್ಣು ಗಾಯಿತು. ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ. ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಿಸಿದ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಂಗಸು ಬಂದು ಐದೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಇಪ್ಪತ್ತು ಹಸುರು ನೋಟುಗಳನ್ನು ಅವನ ಕೈಲಿಟ್ಟು “ ಚಿಲ್ಲರೆ ಖರ್ಚಿಗೆ ” ಎಂದಳು.

ಸದಾನಂದ ಮರುಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು “ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ತೋರಿಸ್ತೀರಾ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಆಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು....ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯುತ್ ಒಲೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿದರಾಯಿತು.

“ ಎರಡು ಕಪ್ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿ ಯಜಮಾನಿಗೆ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸು ” ಎಂದಳು ಆ ಹೆಂಗಸು. ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಣಕದ ಧ್ವನಿಯಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು ಸದಾನಿಗೆ.

ಹಿಂದೆ ಕಾಲೇಜು ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಉರಿಸಿ ತಮಾಷೆಗೆಂದು

ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಸದಾ ಕಾಫಿ ಮಾಡುವುದಿತ್ತು. ಈಗ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಮರೆತು ಹೋಗಿದೆ. ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ?

....ಅಂತೂ ಆ ಸಾಹಸಿ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ.

* * * *

ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಕಷಾಯ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಟ್ರೀ-ಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಪ್ಪುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಯಜಮಾನನಿಗೊಂದು, ಯಜಮಾನನಿಗೊಂದು. “ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈ ಕಲಗಚ್ಚಿಗೆ ಕಾಫಿಯ ರುಚಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸು ದೇವಾ ” ಎಂದು ಹಲವಾರು ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಆತ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ.

ಆ ಹೆಂಗಸು ಅವನನ್ನೊಯ್ದು ಯಜಮಾನಿಯ ಬಳಿ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಹದಿನೆಂಟು ಹತ್ತೊಂಭತ್ತರ ಯುವತಿ-ಯೌವನ ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತಿದೆ. ಸೋಫಾಕ್ಕೊರಗಿ ಅರೆತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸದಾ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನೇ ಅವಳು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ರುಚಿಕಟ್ಟಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ವೋಷಾಕು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಸಿವೆ. ಕಾತರದಿಂದ ಏರಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ ವಕ್ಷಸ್ಥಳ.

ಸದಾ ಮೂಕನಂತೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಟೀಸಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಟ್ರೀಯನ್ನಿರಿಸಿದ.

ಕಂಪಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕೂಗಿದಳು.

“ ಸದಾ ! ”

ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಆತ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತ. ಯಾವುದೋ ನೆನಪು ಧಾವಿಸಿ ಬಂತು. ಅವನಿಗರಿಯದೆಯೇ ಉತ್ತರ ಹೊರಟಿತ್ತು !

“ ರಮಾ ! ”

ಸದಾ ಮತ್ತು ರಮಾ—ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಅವರು ಸಹಪಾಠಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಆಗ. ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಗಳನ್ನು ದರಿದ್ರ ಸದಾ ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಆತ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಮಾನ ಹಿಂದೂ ಮುಂದೂ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕರಣಗಳಾದುವು. ರಮಾ ಬೇಸತ್ತು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಳು...

ಇಂದು ಅದೇ ರಮಾ ಕೈಚಾಚಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ !

“....ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಾದಿದ್ದೆ.”

“ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬದಲಾಗಿದ್ದೀಯೇ.... ನೀನು ಯಾರೆಂದು ಮೊದಲಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ....ಕಾಫಿ ? ”

“ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೀಯಾ ? ”

“ ಕಾಫಿಯೋ-ಕಷಾಯವೋ ಕುಡಿದು ನೋಡು ಬೇಕಾದರೆ ? ”

“ ನೀನು ಮೊದಲು.... ”

ಒಂದು ಕಷ್ಟನ್ನೆತ್ತಿ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೀರಿದ ಸದಾ. ಬಲಕಷ್ಟದಿಂದ ನುಂಗಬೇಕಾಯಿತು. ರಮಾ ಅವನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ತಾನೂ ಅದರಿಂದಲೇ ಕುಡಿದಳು. ಬಾಯಾರಿದವನು ಕೊಳಾಯಿ ನೀರಿಗೆ ಬಾಯೊಡ್ಡಿದ ಹಾಗೆ....

ತನ್ನ ಕತೆ ಹೇಳಿದಳು ರಮಾ. ಅಣ್ಣ ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ತಾಯಿಯಂತೂ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ತಂದೆಯೋ ಬೆಂಗಳೂರು ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರವಾಸಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತರು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಒಡೆತನ.

“ ಸದ್ದೂ, ನೀನೇನು ಮಾಡಿದೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ? ”

“ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲೆ ಅಲೀತಿದ್ದೆ.... ”

“ ಆಯ್ಯೋ ಪದವಿಧರಾ....ನಿನ್ನಂಥವನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ಬೇಕೆ ? ”

“ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ? ನಮ್ಮಷ್ಟ ಸಂವಾದಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದಾನೇನು ? ”

“ ಷ ” ಎಂದಳು ರಮಾ. “ ಅಂಥ ಮಾತಾಡಬಾರದು. ನನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನದೇ.... ! ”

“ ಯಾಕೋ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಿನೇಮಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಾಗಿದೆ.... ”

“ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯ್ತು ? ”

“ ಛೇ! ಇಲ್ಲ! ದೈವ ಬರೆದ ಬರಹ. ತಪ್ಪಿಸೋಕಾಗತ್ಯೆ ? ”

“ ಅಲ್ಲವೆ ! ”

*

*

*

*

ಸದಾನ ಅದೃಷ್ಟ ಋಲಾಯಿಸಿತು. ಅವನು ಅಡಿಗೆ ಭಟ್ಟನಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಮಾಳ ತಂದೆ ಬಂದೊಡನೆ ಆತ ಅವರಿಗೆ ಗುಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಓಡಾಡಿತು. ಸ್ವಂತದ ಕಾರು....ತನ್ನ ಬಡಮನೆಯವರಿಗೆ ಸದಾ ನೆರವಾದ.

ಒಂದು ದಿನ ರಮಾ ತೋಳಬಂಧನದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯೆ? ಎಂದು ಸದಾ ಚಿಂತಿಸಿದ.

“ ರಮಾ ! ಇದು ತಪ್ಪು. ನಾವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಾರದು....ತಮ್ಮದು ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರ್ಶ ಪ್ರೇಮವಾಗಿರಬೇಕು. ” ಎಂದು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ.

“ ಮುಂದಿಟ್ಟು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದ ನೀನೆಂಥ ಸನ್ಯಾಸಿ ! ” ಎಂದಳು ರಮಾ.

ಸನ್ಯಾಸಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಸದಾನಿಗೆ ಅಪಮಾನನಾಯಿತು. ಅವನು ಪೂಜಾರಿಣಿ ತಂದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ.

*

*

*

*

ಮದುವೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅಗೋ ಸಂಭ್ರಮ....ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯ ಮಗಳ ಮದುವೆ. ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರವಾಗಿ ನಗರದ ಪುತಿಷ್ಠಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರುಗಳಲ್ಲಿ—ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ—ನಡೆದುಕೊಂಡು—ಬಡವರಾಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹುಟ್ಟಬಾರದು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಗಳಾದವರೇ ಈಗ ಬಡವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಐಶ್ವರ್ಯವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಂಡಾರದ ಬೀಗದ ಕೈ. ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರ. ಇಂಥ ಹಲವು ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇರುವುದರಿಂದಲೇ

ಲೋಕ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ—ವಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂಥವರ ಹು
ಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿಯುವುದೊಂದು ಕಳೆದ ಜನ್ಮದ ಸುಕೃತದ ಫಲ !

ಅದೋ, ಮಂಗಳವಾಡ್ಯ ಮೊಳಗುತ್ತಿದೆ..... ಒಂದೆಡೆ ಮೂಲೆಂ
ಪುರೋಹಿತರು ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ....ರಮಾ...ರಮಾನನ್ನು ಸಿಂಗ
ತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸದಾ....ಸದಾ ಈ ಷರಾಯಿ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಸಡಿಲಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ
ಬತ್ತಿದ ಬಡ ಹೊಟ್ಟೆ.

ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ.

“ ಏಯ್ ! ಏಯ್ ! ”

ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.

“ ಏಯ್ ! ಏಯ್ ! ”

ಆ ಪೋಲೀಸಿನವನು ಕೈಬೆತ್ತದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊಡೆದ....
ಸದಾನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

“ ಫುಟಪಾಥ್ ಮಲಗೋದಕ್ಕಲ್ಲ....ಏಳು ! ”

“ ”

“ ಏಳು ! ಚಿತ್ತೂರಿನಿಂದ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯಿವೆ. ”

“ ಅಲ್ಲ ! ನಾನು ಕನ್ನಡದವನೇ, ಇಲ್ಲಿಯವನೇ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಪದವೀಧರ... ”

“ ನಡಿಯಾಚೆ—ಪದವೀಧರನಂತೆ—ಹುಚ್ಚ ! ”

ಯಾರೋ ಕೊರಕಲು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

“ ತಿರುಕನೋರ್ವನೂರ ಮುಂದೆ ಮುರುಕು ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ.... ”

ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ ಧರ್ಮಶಾಲೆ ಇಲ್ಲ—ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಫುಟ್‌ಪಾತ್ ಮತ್ತ
ಆದರ ರಕ್ಷಕರು !

ಕೆಸರು ಕೊಚ್ಚೆಯ ಕಮಲ

ಕದ್ದು ಬರೆದುದು—ರಘುನಾಥನ ದಿನಚರಿಯ ಪುಸ್ತಕದಿಂದೆತ್ತಿ.

೦

ನನಗೆ ಹುಚ್ಚುಗಿಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೇನು ? ಏಕೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಸಂಜೆ ಆ ಕೇರಿಯತ್ತ ?

ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಬಂದುದೇನು ಮಹಾ ? ಆ ಎಮ್ಮೆ ಸೂಕರಗಳ ಕೇಳಿಯ ಕೊಳದ ಸಮೀಪದಿಂದಾಗಿ ನಾನು ವಾಯುಸೇವನೆಗೆ ಹೋದುದು ಇದು ಪ್ರಥಮದ ಸಲವೇನು ? ಅಲ್ಲ. ಆ ಕೊಳಕು ನೀರಿನ ಕೊಳದ ಎಡಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಹರಿಜನ ವಸತಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರ ಮನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಏಕೆ, ನಗರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಕೊಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೆಲದಿನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಳೆಯಿಂದ ಹಚ್ಚನೆಯ ಹಸಿಹುಲ್ಲು ಚಿಗುರಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಾಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಿಸರ್ಗದೇವತೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಣಿಯೆ ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನೂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ-ಕವಿ ಹೃದಯನಾದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇತರರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದೆ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನೆ ಆ ಕಡೆ ಹೋದುದು. ಕೊಳನತ್ತ ಇಣಕುವುದು ನನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ; ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳೇನಾದರೂ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೋ ಎಂಬ ಆತುರ ನನಗೆ.

ನೋಡಿದೆ; ತಾವರೆಯ ಎಲೆಗಳು ಒಂದಷ್ಟು ನೀರ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ್ದು ದನ್ನು ಕಂಡೆ. ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ನೋಟ ಕಂಡಿತು. ಆಚೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ವರುಷದ ಹರಿಜನರ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮಿಂದಿದ್ದವಳು. ಮುಡಿಯನ್ನು ಗಂಟೆಕೈ, ಒಡ್ಡೆಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತನ್ನ ಕೇರಿಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಡುಗಡೆಯಿಂದ ಕೆಂಪು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ಅವಳನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ನಾನು ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತೆ.

ಕಲ್ಲಿನಂತೆ. ಕಮಲದೊಂದು ಮೊಗ್ಗು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಾ ಹೋದಂತಿತ್ತು. ನೆಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಹುಹೊತ್ತು ಹಿಂಸೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ.

ರಘೂ ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ! ಆ ಹರಿಜನರ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಕಂಡು ಕೊಂಡೆಯಪ್ಪ ?

ಇಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು ಈ ಸಂಜೆ.

ನಿನ್ನೆ ಹೊರಟುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಹೊರಗೋಡಿದೆ. ಕೊಳವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ನೇರವಾಗಿ ಎದುರುದಡಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದೆ; ಪುನಃ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಆ ಹೂವನ್ನು ನೋಡುವ ಆಶೆ. ಆದರೆ ನಿರಾಶನಾದೆ. ಆಯ್ಯೋ ! ಆಕೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ? ಹುಚ್ಚು ! ರಘೂ ನಿನಗೆ ಬೇಗನೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಒಂದಾದರೂ ತಾವರೆಯ ಮೊಗ್ಗು ಹೊರಸೂಸಿದೆಯೆ ನೋಡೋಣ ವೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಇಲ್ಲ, ಅದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ನಿರಾಶೆ.

ಉಸುಪ್ಪ ! ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಹಿಡಿಯಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ. ಐದು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅದೇ ಎದುರು ದಡದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಬಟ್ಟೆ ? ಬಟ್ಟೆಯ ಚಿಂದಿಗಳನ್ನೊಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮರದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ, ಬಹು ಹೊತ್ತು ಅತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಕದ್ದು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಒಂದು ಪಾಪದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದಂತಾಯಿತು....

ಅವಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಕೊಳದಲ್ಲಿಣಿರಿದೆ. ಒಂದು ತಾವರೆಯ ಮೊಗ್ಗು ತಲೆದೋರಿತ್ತು.

ಮೊಗ್ಗು ! ತಾವರೆಯ ಮೊಗ್ಗು !..... ಸುತ್ತಲೂ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.... ಮತ್ತೆ ಆ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ನೋಡಿದೆ.....

ಅಬ್ಬ ! ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸವಾದರೂ ಎಷ್ಟು ! ಆದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಸರಿ ! ಆ ಮುಸುರೆ ತಿಕ್ಕುವವಳಿಗೆ ಏನು ಕೊಡಲಿ ?.... ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಉಸಕಾರಕ್ಕೆ..... ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರು, ಮುದರೆ.

ಮುದರೆ ! ? ಇಸ್ರಿಯಪ್ಪ....ಎಂಥ ಹೆಸರು !.... ಮುದರೆ. ಸರಿ, ಸರಿ,
ಆ ರೂಪಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರೇ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಬೇಕು. ನಾನು ಬಲ್ಲೆನೆ ?

ಇನ್ನು ಆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮೊಗ್ಗೋ ? ಸರಿ, ಸರಿ. ಬಲಿಯುತ್ತಾ
ಇದೆ; ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಇದೆ.

* * * * *

ಒಗೆದ ಅಂಗಿ-ಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟು, ಟೋಪಿಯುಟ್ಟು, ಕುಲು ಕುಲು ನಗುತ್ತಾ
ಹೊರ ಹೊರಟೆ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ರತ್ನನ ನೆನಪಾಯಿತು. ರತ್ನ ಪೂವಮ್ಮನನ್ನು-ಅವನ ತಂಗಿ
ಪೂವಮ್ಮನನ್ನು-ಮಡಿಕೇರಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಸಂಧಿಸಿದ ನೆನಪಾಯಿತು.

ಆಗ ಅವನು ಹಾಡಿದ್ದ :

ರೂಪು ರಾಗಕ್ ತಕ್ಕಂತೆ ಯೆಸರು !

ಎಂಗೆ ನೋಡಿದು ಒಪ್ಪೋ ಯೆಸರು !

ಪೂವಮ್ಮಾ ! ಪೂವಮ್ಮಾ !

ಪೂವಮ್ಮಾ ! ಪೂವಮ್ಮಾ !

ಈ ಹರಿಜನ ಹುಡುಗಿಯೂ ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ತಂಗಿಯೇ ?

ಏಕಾಗಬಾರದು ?.....

ನನ್ನ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲಿತತ್ತು. ದುಂಡಗೆ, ಉಬ್ಬಿ,
ತನ್ನ ಮೊನೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನಣಕಿಸಿತು. ಆಗ ಹೇಳಿದೆ, ' ಅಣಕಿಸು ಮರೀ,
ಎಷ್ಟು ದಿನ ಅಣಕಿಸುವೆ ನೋಡೋಣ ! '

ಜೀವನ ಎಷ್ಟು ಉಲ್ಲಾಸಕರ !

ನಾನು ತಪ್ಪದೇ ಈಗ ಅವಳನ್ನು-ಮುದರಿಯನ್ನು-ಕಾಣಲು ಶಕ್ತನಾಗಿ
ದ್ದೇನೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಬಂದು ಸಂಜೆ ಮೈ ತೊಳೆಯಲೂ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ
ನೀರನ್ನೊಯ್ಯಲೂ ಆಕೆ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಬರುವಳು.

ಹುಡುಗಿಗೆ ! ಅರಿಯದು, ತನ್ನನ್ನು ಈ ರಘು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು !

ಕಮಲವೂ ಎಸಳು ಎಸಳಾಗಿ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅನುದಿನವೂ ಅದು

ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಲಾಲಲಲಾ ಎಂದು
ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ! '

ಈ ದಿನ ಹೋದಾಗ ನನ್ನ ಕಮಲ ಅರಳಿತ್ತು. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ-
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಳಿತ್ತು; ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅರಳಿತ್ತು. ಅದರ
ಜಿಲುವಿಗೆ ನಾನು ಮರಳಾದೆ. ಅದರ ಶೋಭೆಗೆ ಮನಸೋತೆ. ಏನು
ಜಿನ್ನಾದ ಪುಷ್ಪ!

ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮರೆತು, ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಳಕು ಕೊಳದ ಆ ಒಂದೇ
ಒಂದು ಕಮಲದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡುತ್ತಾ ಈ ಕಡೆ ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಆ ಕಡೆ ಅವ
ಳಿದ್ದಳು. ಮುದರೆ! ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟು ನಿಂತಿದ್ದಳು.
ಕೊಳದತ್ತ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ' ನೀರಲ್ಲಿ ಏನು
ಕಳಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಿ ' ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನಾನು
ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಿಕೊಂಡೆವು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು
ಮುಗುಳ್ಳುಗು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿತು. ಆಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಅದು
ಕಂಡಿರಬಹುದೇ? ಒಡನೆಯೇ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಹೋದವಳು ನಕ್ಕಿರ
ಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸ.

ಅಂತೂ ಕೊಳದಲ್ಲೊಂದು ಕಮಲ....ಕೊಳದ ಹೊರಗೊಂದು
ಕಮಲ....

ದುರಂತ! ಈ ಶಬ್ದದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವ ನನಗಾಯಿತು.

ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ನಿದ್ರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಢಿಕ್ಕೇ ಢಮಾ ಡುಮ್ಮಾ ಢಿಕ್ಕೇ
ಎಂಬ ದುಡಿಯ ಸದ್ದಿನ ಕಾರಣದಿಂದ.

ವಃಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟದ ಬಳಿಕ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆಂದು ಒರಗಿಕೊಂಡೆ....ಆಗಲೂ
ಅಡೀ ದುಡಿ ವಾದನ. ನಾನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಕೆಲಸದವಳನ್ನು ಕೂಗಿ "ಅದೆಂಥಾ
ಸದ್ದು?" ಎಂದೆ.

" ಮುದರೆಯ ಮದುವೆ " ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು.

ಸರಿ. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಯ ನಿದ್ರೆ ನನಗೆ?

ದುಡಿಯ ಸದ್ದು ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಾಯಿತು. ಮುದರೆಯ
ಮದುವೆ, ಮುದರೆಯ ಮದುವೆ ಎಂದು.

ಕೊಳದತ್ತ ಧಾವಿಸಿದೆ.

ಬಳಿಯ ದೇಗುಲದ ಅರ್ಚಕ, ಉದ್ದನ್ನ ಬಿದಿರೊಂದಕ್ಕೆ ಕತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಆ ತಾವರೆಯ ಹೂವನ್ನು ದಂಟು ಸಹಿತ ಕರಕರ ಕೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊಲೆಪಾತಕ! ನಾನು ಸಿಟ್ಟು ಕಾರುತ್ತಾ 'ಇದೇನಿ?' ಅಂದೆ.

ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವ ಯಾವನಪ್ಪಾ? ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಅರ್ಚಕ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ, 'ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ' ಎಂದ.

ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

ಢಿಕ್ ಢಿವುಗಳೊಡನೆ ಮದುವೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಮಂದಿಯ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮುದರೆ ತನ್ನ ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು....

* * * * *

ಮುದರೆ ತನ್ನ ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಕೆಸರು ಕೊಚ್ಚೆಯ ಕಮಲ ದೇವರ ಅರ್ಚನೆಗಾಗಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

ಸುಮಂಗಲೆ ಶಿರಿನ್

ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಆಕೆಗೆ.

ಆದರೆ ಡಾಕ್ಟರರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ: “ ಈ ಸುತ್ತೂ ದಾಟಬೇಕು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇರೋದಿಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದಾಗ ಅದೇ ನಿರ್ಧಾರದ್ದು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಅಪಾಯವನ್ನೂ ದಾಟಿದ ಹಾಗೆ.”

ಶಿರಿನ್ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕರುಳನ್ನು ಕೆತ್ತಾಡಿಸಿದ ಆ ‘ನಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರಿ’ಗಳ ಫಲವಾಗಿ, ತೋಳಲಾಡಿ ತೋಳಲಾಡಿ ಜೀವಚಕ್ರವದಂತೆ ನೀಡಿಕೊಂಡ ಆ ದೇಹ ಮತ್ತೆ ಚಲಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಆ ಹದಿನೇಳರ ಹುಡುಗಿಯ, -ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಬಿಳಿಯ ನಿಲುವಂಗಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ದೇವಿ ! ಇತ್ತ ನೋಡಮ್ಮ ! ಅಳುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತಿರುವ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಆ ಇಬ್ಬರು ತಂಗಿಯರು; ತುಟಿ ಪಿಟ್ಟಿನ್ನದ ಭೀತಿಯ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಕಿರಿಯ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಸೋದರಿಯರು; ಆ ಡಾಕ್ಟರು-ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರು, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಿತ್ರರು ಯಾರೊ ಒಬ್ಬರು—, ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಮ್ಮ.....

ಶಿರಿನ್ ಕನವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಿಳಿಬಿಳಿಯಾದ ಆ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಗುಳ್ಳುಗು ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿದೆ. ತೆಳ್ಳನೆ ಬೀಸುತಿರುವ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮುಂಗುರುಳು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಯ್ ಗುಂಯ್ ಗುಂಯಾರವನ್ನು ಆಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅದು ಮಂಗಳವಾಡ್ಯ—ಶಹನಾಯ್ !

ಆದರೆ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಾತಾಡುತ್ತಿವೆ.

“ ಬೇಡಿ.... ಈ ಮಂಗಳವಾಡ್ಯ ಬೇಡಿ..... ಬರೆ ಶಹನಾಯ್ ನೀವು ಬಿಟ್ಟೀರಾ ? ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ತರುವವರು ನೀವು. ನಮಿಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕೈಹಾಕಬೇಡಿ.... ”

ಅದರೂ ಮೊಳಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ ಮಂಗಳವಾಡ್ಯ. ಎಷ್ಟು ಮಧುರ !
ನೂರು ಕೃಷ್ಣರು ನೂರು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಮುರಲಿ ನುಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ! ಅದಕ್ಕೆ
ಮಾರುಹೋಗಿ ಆಕೆ ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ....

ಕಾರಿರುಳು ಓಡುತ್ತಿದೆ.... ಬರುತಲಿದ್ದಾಳೆ ಉಷೆ.

ಅದರೆ ಆ ತಾಯಿ ? ಅಯ್ಯೋ-ಅದೆಂಥ ರೋದನ ಒಮ್ಮೆಲೆ! ಯಾಕೆ
ಏನಾಯಿತು ?

ಡಾಕ್ಟರ್ ಶಿರಿನ್‌ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಹುಡುಗಿ
ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತ್ಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರೋ ಮಿತ್ರರು ಆ ತಂದೆಯನ್ನು
ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹುಡುಗಿಯರು “ ಅಕ್ಕಾ-
ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾ ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಳಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೀಸಿ ಅಸ್ಪತ್ರಿ
ಯೊಂದು ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಅಸ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೊರ ಅಂಗಳದಲ್ಲೊಂದು
ನಾಯಿ ಭೋಲೆ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದೆ.

‡ ‡ ‡ ‡

ಜೀಲಂ ನದೀ ತಟದಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ ಕುಟುಂಬ ಅದು. ಮತಾಂ
ಧತೆಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣನೀಗಿದ ಹಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಸಿಂಧಿ
ತಾಯ್ತಂದೆಯರು, ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಐವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕ
ಳೊಡನೆ ಇಳಿದು ಬಂದರು. ಮುಂಬಯಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುಣೆಗೆ, ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಂದ
ಕನ್ನಡದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ..... ಅವರ ಪಯಣ ಬೆಳೆಯಿತು. ಎಂಥ ಅರ್ಥ
ಹೀನ ವಿನಿಮಯ! ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಕುಟುಂಬಗಳು; ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ
ಮುಸಲ್ಮಾನೇತರ ಕುಟುಂಬಗಳು. ದ್ವೇಷಗಳ ಉರಿವ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನೆತ್ತಿ
ಕೊಂಡು ಅವರು ಸಾಗಿದರು. ಅತ್ಯಂತ ಕರಾಳವಾದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು
ದೇಶ ಬರೆಯಿತು.....

ಗುರುಬಕ್ಷಸಿಂಗ್ ತೀರ ಬಡವನಲ್ಲ. ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿದ್ದ
ವಸ್ತು-ಒಡನೆ ಆ ಕುಟುಂಬದ ಜಿಂಗಾವಲಿಗೆ ನಿಂತುವು. ಕನ್ನಡದೇಶವನ್ನು
ವರು ತಮ್ಮ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ತಾಯ್ನಾಡೆಂದು ಬಗೆದರು. ಗುರುಬಕ್ಷಸಿಂಗ್
ಸಣ್ಣದೊಂದು ಬಟ್ಟೆಯಂಗಡಿ ತೆರೆದ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳೆರಡು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ
ಕನ್ನಡ ಹುಡುಗಿಯರಾದುವು.

ಐವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗಿ ಪ್ರೇಮಾ. ಮತೀಯ ಗಲಭೆ ಆರಂಭವಾದಾಗ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ಆಕೆಗೆ. ಅವಳ ಕಣ್ಣೆದುರಲ್ಲೆ ಹಾರಾಡಿದ ಕಲ್ಲು-ಕಲ್ಲು, ರ್ಭುಣತ್ಕರಿಸಿದ ಚೂರಿ-ಚಾಕು, ಅರಿಹೋದ ಜೀವ ಜ್ಯೋತಿಗಳು, ಆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ಮುಗುಳುನಗೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಗಭೀರತೆ ನೆಲೆಸಿತು. ಮುಗ್ಧತೆಯ ಬದಲು ವಯಸ್ಸಿನ ಹಿರಿಮೆ ಮನೆಮಾಡಿತು.

ಅನಂತರದ ಸಂಕಟಮಯ ತಿಂಗಳು ಹಲವು. ಎಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯ-ಶೂನ್ಯ ವೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ದಿನಗಳು. ಆ ಮೇಲೆ ತುಂಗಭದ್ರೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದು ಶೀತಲ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ನೆಲೆಸಿದ್ದು.

ಅಳಿದುಹೋದ ಆ ಅಣ್ಣನ ನೆನಪೊ-ಮರುಕಳಿಸಿ ಮರುಕಳಿಸಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಜೀಲಂ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಪುಟ್ಟ ಪಟ್ಟಣ ಕೈನೀಡಿ ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ದಿನಗಳ ಮಧುರ ಸ್ಮರಣೆಗಳು. ಇರುವೆ ಸಾಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅಂಥದರಲ್ಲೂ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಳಾಕೆ; ಬದುಕಿ ಬೆಳೆದಳಾಕೆ. ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೆರೆಮನೆಯ ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆ ಮುಗುಳ್ಳುಗು ನಕ್ಕಳು. ಸಕ್ಕದ ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ಜಿಂಗುಲಾಬಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಂಪನ್ನು ಅಘ್ರಾಣಿಸಿ ಆಕೆ ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಆಸೆ ಚಿಗುರೊಡೆಯಿತು; ಕನಸು ಗರಿಗೆದರಿತು.

ಅಂಥದೊಂದು ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದಾಗ ಆಕೆ ಮಾಧವನನ್ನು ಕಂಡಳು.

ಅವನೂ ಅದೇ ಆಗ ಕಿಟಕಿ ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆಕೆಗಿಂತ ಎರಡು ವರ್ಷ ದೊಡ್ಡವನಿರಬಹುದು ಆತ. ತೆಳ್ಳಗಿನ ಎತ್ತರದ ದೇಹ. ಮಾಟವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಂತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರವರ್ಣದ ಮುಖ. ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಚಿದರಿದ್ದರೂ ಓರಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದ ಕ್ರಾಪು....

ಆಕೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಳು; ಆತನು ಕೂಡಾ. ತನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಆಕೆಯ ಕೈಗಳು ಮತ್ತೆ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದುವು; ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದುವು.

ಆತ ಮುಗುಳ್ಳುಕ್ಕ. ಆಕೆಯ ಹೃದಯ ಕಂಪಿಸಿತು; ತುಟಿಯದುರಿತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮುಗುಳು ನಗೆಯೊಂದು ಆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಅದು ಆರಂಭ....

....ಆತ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ವರ್ಷವೇ ಬಿ. ಎಸ್. ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಆತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದಬಳಿಕ ನೌಕರಿಯ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೊರಡುವವನು. ಹಿಂದೆ ಅವನ ತಂದೆ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಪುಟ್ಟ ನಿವೃತ್ತ ಅಧಿಕಾರಿ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಪೆನ್‌ಶನ್ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನೆವೆಚ್ಚದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು, ಪದವೀಧರನಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿ ದುಡಿದು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಿರಿಯಮಗ.

ಮಾಧವ ಎಂದವನ ಹೆಸರು-ಮಾಧವರಾವ್. ಗೆಳೆಯರು ಮಾಧೂ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತನ ಬೆನ್ನಲ್ಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ತಂಗಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರೆಂದರೆ ಆತನ ಪುಟ್ಟ ತಮ್ಮ, ಪುಟ್ಟ ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳು, ಮತ್ತು ವಾತ್ಸಲ್ಯಮಯಿಯಾದ ತಾಯಿ.

ಬಹಳ ದಿನ ಗುರುಬಕ್ಷಸಿಂಗನ ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಪ್ರೇಮಾ, ಮಾಧವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆತ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಾಧು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಿಟಿಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಪ್ರೇಮಾ, ತಪ್ಪದೆ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲೇಜಿಂದ ಆತ ಮರಳುವಾಗಲೂ.

ಆ ಮನೆಮನೆಯ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳೊಳಗೆ ಬಾಂಧವ್ಯ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವರನ್ನು ಕರೆಯುವ ಕೂಡಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಕೆ ಮಾದೂ ಮನೆಗೆ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆತನ ರಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ!

ಒಂದು ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ ಮಾಧು, ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಬೀರುವಿನಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಾಯವಾಗಿದ್ದವನ್ನು ಕಂಡ.

ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದರು: "ರೇಗಬೇಡ ಸದ್ಯ: ಆ ಸಿಂಧಿ ಹುಡುಗಿ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿದಾಳೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಬರುತ್ತಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ. ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಓದೊಂಡಿದೆ ಯಂತೆ. ಓದಲಿ ಪಾಪ, ಇಸಕೊಂಡರಾಯಿತು ಆ ಮೇಲೆ."

“ ಹೂಂ ” ಎಂದ ಮಾಧು.

ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮಾಳ ಚಿಕ್ಕತಂಗಿ ಅವೆರಡೂ ಪುಸ್ತಕ ತಂದಳು. ಒಂದರೊಳಗೆ ಚೀಟಿ ಇತ್ತು.

“ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳದೆ ಒಯ್ದದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವೆ. ಬೇರೇನಾದರೂ ಕಳಿಸುವಿರಾ ? ”

ಸಹಿ ಕೂಡಾ ಇರಲಿಲ್ಲ !

ಮಾಧೂ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಮುಂಗುರುಳು ನೇವರಿಸಿದ. ಬೇರೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದು, ಅದರೊಳಗೆಂದು ಚೀಟಿಯಿಟ್ಟು.

ಆ ಚೀಟಿ ಬರೆದಾಗ ಎದೆ ಡವಡವನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು:

“ ನಿಮ್ಮ ಚೀಟಿ ತಲುಪಿತು. ಪುಸ್ತಕ ಕಳಿಸಿದೀನಿ—ಮಾಧೂ.”

ಆ ಮಗುವನ್ನು ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮಾಧವ ಕಿಟಕಿಯತ್ತ ನೋಡಿದ. ಪ್ರೇಮಾ ಅಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಲಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇವವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಅವರಿಗೆ. ಆದರೆ ಕದ್ದು ನೋಡಬೇಕು. ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಅವರಿಗೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದೇಶದ ಸಮಾಜಸದ್ಗತಿ ಅಂಥಾದ್ದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅಂಥವು. ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಾರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೀಕ್ಷ್ಣನೋಟಿ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಸಾವಿರ ಕಿವಿಗಳು ನಿವುರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹೃದಯವನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತುಗಳು ಇರಿಯುತ್ತವೆ.

ತಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸಿದರು ಆ ಲೈಲಾ ಮಜ್ನು. ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೇಲಿನ ಹೊದಿಕೆಯ ರಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಅವರ ಒಲುಮೆಯ ಓಲೆಗಳು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಿದುವು. ಮನೆಯ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂದೇಶವಾಹಕರಾದರು.

ಗುಡಿಯ ಹಿಂದಿನ ಬೆಟ್ಟದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೊದಲ ಭೇಟಿ !

ಆತನಾದರೋ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಮುಂಚೆಯೆ ಬಂದು ಹಾದಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಆಕೆ ತಡವಾಗಿ ಬಂದಳು ಏದುತ್ತ. ಏದುತ್ತ.

ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಇಬ್ಬರೂ ನಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯೇ ಹರುಕು ಮುರುಕು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವೊದಲು ಮಾಡಿದಳು:

“ ತಡವಾಯ್ತು ಬರೋದು. ಯಾರೋ ಉತ್ತರದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬರ್ತೀನಂತ ಓಡಿಬಂದೆ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ಬಂದು ? ”

“ ಹೂಂ. ಬರೋದೇ ಇಲ್ವೇನೋ ನೀವು ಎಂದಿದ್ದೆ. ಹಾದಿ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ದೃಷ್ಟಿ ಮಂದವಾಯಿತು. ಕುತ್ತಿಗೆ ನೋಯುವದಕ್ಕೆ ಶುರು.”

....ಮತ್ತೆ ಮಾತಿನ ಸರಪಳಿ ಕಡಿದ ಹಾಗೆ. ವಿಷಯವೇ ತೋಚಲಿಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ !

ಮಾಧೂ ಕೇಳಿದ: “ ಸುವ್ಮನೆ ಇರೋದಕ್ಕೆನಾ ಬಂದಿದ್ದು? ಏನಿದು? ”

“ ನಾತಾಡಿ ನೀವು ”

“ ಏನನ್ನ ? ”

ಆಕೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು; ಆತನೂ ನಕ್ಕ.

ಮಾಧೂ ಹೇಳಿದ :

“ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ನಾತಾಡೋಣ ವೆಂದರೆ ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಹಿಂಸೆ ! ಮನೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಆಗಿಹೋಯಿತು ಕಥೆ.”

“ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ನಮ್ಮ ಊರಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ. ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿ ನಾತಾಡೋಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ.”

ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಹಾಗೆಯೇ ಏನನ್ನೋ ಹರಟುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರೇಮಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಅವರು ಮಾತೆತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಸಾರೆ.....

ಮುಂದಿನವಾರ ಮತ್ತೆ ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಆಕೆ,

“ ನನಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸ್ತೀರಾ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ ಹೂಂ, ನನಗೆ ಸಿಂಧಿ ಕಲಿಸಿ ” ಎಂದು ಆತ ಕೇಳಿದ.

ನಡುವೆಯೊಮ್ಮೆ ಮಾತಾಡಲು ವಿಷಯ ದೊರಕದೇಹೋದಾಗ, ಆಕೆ ಮೌನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಆತನನ್ನೇ ನೋಡಿದಳು. ಯಾವುದೋ ವೇದನೆಯ ನೆರಳು ಆ ಸುಂದರ ಮುಖವನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ನಾಲ್ಕು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ತುಂಬಿಬಂತು.

ಮಾಧೂ ಮುಂದಾಗಿ ಆಕೆಯ ಬಲಗೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಅದುಮಿದ; ವೃದುವಾಗಿ ಅದುಮಿದ.

“ ಏನನಿಸುತ್ತಿ ಗೊತ್ತಾ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ?

“ ಇಲ್ಲ; ಏನು ? ”

“ ಆಳಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿ.”

“ ಹೌದು, ನನಗೂ ಹಾಗೇನೇ. ಸಂತೋಷದ ಅಳು ಅಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಎಂಥ ದಿನ ಇವತ್ತು ! ”

“ ಇವತ್ತಿನಿಂದ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಏನು ಗೊತ್ತಿ ? ”

“ ಹೂಂ-ಏನು ಹೇಳು.”

“ ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆಯಾದ ಹಾಗೆ ಇವತ್ತು.”

ಆಕೆಗೆ ಲಜ್ಜೆಯಾಯಿತು; ಆತನಿಗೂ.

“ ಶಿರಿನ್ ಫರ್ ಹಾದ್ ಕಥೆ ಗೊತ್ತಿ ನಿನಗೆ ? ”

“ ಹೌದು ಕೇಳಿದೀನಿ.”

“ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ನಾವೂನೂ ? ”

“ ಹೂಂ-ಹೂಂ. ಆದರೆ ನಾವು ಬದುಕುವವರು ! ”

“ ಹೌದು ಬದುಕುವವರು-ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಹಾಗೆ-ಆದರ್ಶವಾಗಿ.”

“ ನೀನು—ನೀನು ನನ್ನ ಶಿರಿನ್....”

“ ಹೂಂ. ಪ್ರೇಮಾ ಹೆಸರು ಚಿನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೇನೋ....”

“ ಇದೆ. ಪ್ರೇಮಾ ಉಳಿದವರಿಗೆಲ್ಲ. ನನಗೆ ನೀನು ಶಿರಿನ್.”

“ ಹೂನಪ್ಪಾ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಫರಾಹಾದ್ ಅಲ್ಲ.”

“ ಮತ್ತಿ ? ”

“ ನೀನು ನನ್ನ ಮಧು.”

“ಮಧೂನೆ ? ಮಾಧೂ ಅಲ್ಲೆ ?”

“ಉಹುಂ. ಮಧು. ನನ್ನ ಮಧು.”

....ಮತ್ತೆ ಅವರು ಭವಿತವ್ಯದ ಮಾತಾಡಿದರು. ಆತ ಪಾಸಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲಸ ಸಿಗದೇ ಇದ್ದೀತೇ ?

....ಆ ಊರಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಸಿಂಧಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಶಾಲೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವರಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಿನಿಯಾಗುವ ಆಸೆ ಶಿರಿನ್‌ಗೆ. ಆಕೆ ಕಲಿತವಳಲ್ಲವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ?

ಹಾಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು- ಅದಾದಮೇಲೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದೊಂದು ಗುಬ್ಬುಚ್ಚಿಗೂಡು-ಪುಟ್ಟ ಸಂಸಾರ.

ನಡುವೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ತಡೆಯಾದರೆ ? ಆಗ ? ಅಂಥ ಆಸತ್ತು ಬಂದಾಗ ?

ಅಂಥ ಯೋಚನೆಗಳ ನಡುವೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮನವೂ ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಲಾರದು-ಎಂದು ಅವರು ಅಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಒಂದುವೇಳೆ ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದೆ ? ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು.

....ಮುಂದೆ ? ಹಿರಿಯರನ್ನು ಮಿಾರಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತಿ ? ಅವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಾದೀತೇ ? ಆಗ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ....

ಅಂತೂ ಆ ದಿನ ಬಂತು. ಮಾಧುವಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದು ಬೇಸಿಗೆಯ ರಜಾ ಆರಂಭವಾದ ಕಾಲ. ಆಗಲೇ ಮಾಧವನ ತಂದೆ ಮಗನ ಮದುವೆಯ ಮಾತೆತ್ತಿದರು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಿಸುವ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಬಂದಿತ್ತು ! ಮಾಧೂ ಒಲ್ಲೆನೆಂದ.

ತಂದೆ ಗದರಿಸಿದರು.

ತಾಯಿ ಅತ್ತು ಗೋಳಾಡಿದರು.

“ನನಗೆ ಮದುವೆಯೇ ಬೇಡ” ಎಂದ ಅವರ ಹುಡುಗ.

ತಂದೆ ಸಿಟ್ಟಿದ್ದು ಮಗನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಎರಡೇಟು ಬಿಗಿದರು. ಆ ದಿನ ಮಾಧು ಅನ್ನ ನೀರು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ತಾಯಿ ಬಳಿ ಬಂದು ಮಲಗಿದ್ದ ಮಗನ ಮೈದಡವಿದಳು. ಆತ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಗನ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೋಯಿಸಿದಳು. ತುಂಬ ನೊಂದುಕೊಂಡಿತ್ತು ಹೆತ್ತ ಆ ಕರುಳು.

ಕೊನೆಗೂ ತಾಯಿ ಕೇಳಿದಳು :

“ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಸಿದೀಯೇನೋ ? ”

ಆತ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಿಲ್ಲ.

“ ಅಂತೂ ನಾನು ಊಹಿಸಿದ್ದೇ ಸರಿಹೋಯಿತು ಅನ್ನು. ಅಯ್ಯೋ ! ” ಎಂದಳಾಕೆ.

“ ಅದೇ ಹುಡುಗನೇನೋ ? ”

ಆತ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

“ ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೇ, ಹೀಗೂ ಅಗ್ಡಿಯೇ ! ”

ಆಗುವುದೇನು—ಹೋಗುವುದೇನು? ಮಾಧು ತಂದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವರೆ? ಅವರು ಗುರುಬಕ್ಷಸಿಂಗನನ್ನು ಕರೆದು ಅವಾಚ್ಯ ಬೈಗಳ ಮಳೆ ಸುರಿದರು : “ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಡವೋದಕ್ಕೇನೂ ನೀನು ಹುಡುಗೀರ್ನ ಸಾಕ್ತಿರೋದು ! ”

ಗದ್ದದ ಕಂಠದಿಂದ ಸಿಂಗ್ ಹೇಳಿದ :

“ ಕ್ಷಮಿಸಿ; ನೋಯಿಸಬೇಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು. ನನ್ನದೇ ತಪ್ಪು. ಹುಡುಗೀ ದಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಹೇಳ್ತೀನಿ ಆಕೆಗೆ.”

ಆದರೆ ಆತ, ಒಡೆದ ಸೌದೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಮಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿದ.

...ಹಾಗೆ, ಅದೇ ಆಗ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಎರಡು ಮೊಗ್ಗಿಗಳೂ ಸಂಪು ದಾಯದ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಯ ಮುಳ್ಳುಬೀಲಿಯೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡುವು. ಆ ಮನಗಳನ್ನು ಮುರಿದರು; ಶರೀರಗಳನ್ನು ಜರ್ಜರಿತಗೊಳಿಸಿದರು.

ಅವರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು ಎಂಥ ಅಪರಾಧ! ಎಂಥ ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧ! ಹೂ. ಸಮಾಜದ ಬುಡಕಟ್ಟೇ ಸಡಿಲಾಗೊಂಡು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅವರು ನಡೆಯುವುದೇ ?

“ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗು ! ” ಎಂದರು ತಂದೆ, ಮಗನಿಗೆ.

“ ಕಾಲು ಮುರಿದುಹಾಕ್ತೀನಿ ಜೋಳಿರಂಡೆ ” ಎಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗದರಿಸಿದರು.

ತಾಯಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರ ನದಿ ಹರಿಸಿದರು. ಎರಡೂ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರುದ್ರನಾಟಕದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾದರು.

‡ ‡ ‡ ‡

ಆ ಸಂಜೆ ಅವರೇನೂ ಪರಸ್ಪರ ಮೊದಲೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಭೇಟಿಯಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಆ ಬೆಟ್ಟದತ್ತ ಬಂದುವು. ಆಕೆಯೂ ಬಲುಭಾರ ದೊಂದು ಹೈದಯವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು.

ಆ ಒಂದೊಂದೇ ಸ್ಮರಣೆ....ಆ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಆ ಬಾಂಧವ್ಯ....ಮೊದಲ ನೋಟ, ಮೊದಲಭೇಟಿ, ಮೊದಲ ಮಾತು....ಆ ಚೀಟಿ-ಕಾಗದಗಳು.....ಜತೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಏನೋ ತಿಂಡಿ ತಿಂದ ಆ ನೆನಪುಗಳು.....

ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕೋಡಿಗಟ್ಟಿ ಹರಿಸಿದರು.

“ ಶಿರಿನ್....ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಶಿರಿನ್ ? ಇದೇ ಅಂತ್ಯವೇ ? ”

“ ”

“ ಶಿರಿನ್, ಮುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆ ಶಿರಿನ್, ಮುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಮುಕ್ತಿ ? ಈ ಜೀವ ಹಾರಬೇಕು—ಆಗ ಮುಕ್ತಿ ! ”

ಮಧು, ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಹಿಡಿದ.

ಅಬದ್ಧ ಮಾತಾಡುವದು ನ್ಯಾಯವೆ ?

ಆದರೆ ? ಆದರೆ ? ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲೊಂದು ಎಳೆ ಸತ್ಯಾಂಶವಿರಲಿಲ್ಲ ?

ಮುಕ್ತಿ-ಕೊನೆಯದು—

“ ಕೊನೇ ಮಾತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಬೇಕು ಶಿರಿನ್. ನೀನು ನಿನ್ನನೇಲಿ. ”

ನಾನು ನನ್ನನೇಲಿ.”

“ ಆ ಆಸೆಯೂ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ? ”

“ ಅದು ನಾಳೆಯ ತಿರ್ವಾಸನ. ”

“ ಹೂಂ. ಮಧು ”

....ಆ ನಾಳೆ ಬರದೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಆ ದಿನ ರೌದ್ರತೆ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು.

ಕತ್ತಲಾದಾಗ ಅವರು ಸಂಧಿಸಿದರು. ಹಿಂದೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ತಡವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಬೈಗಳು ಕೇಳಬೇಕು. ಈ ರಾತ್ರಿ ಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಸರಿಯೆ !

ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಳಾಕೆ. ಆ ವ್ಯಂಗ್ಯ ನಗೆಯೋ ! ಪಾಯಿ ಜಾಮು ತೊಟ್ಟು, ಎದೆಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಶಾಲನ್ನು ಇಳಿಬಿಟ್ಟು, ಬರುವುದರ ಬದಲು ಆಕೆ, ಕನ್ನಡ ಹುಡುಗಿಯರ ಹಾಗೆ ಸೀರಿಯುಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಕೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಎರಡೂ ತೋಳುಗಳನ್ನಾಕೆ ಮಾಧವನ ಕತ್ತಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಬಳಸಿದಳು. ಆ ಮುಖವನ್ನಾತ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ನೋಡಿದ. ಒಬ್ಬರ ತುಟಿಗಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬರದನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡವು. ಪರಸ್ಪರ ತೋಳತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲೇ ಅವರು ಕ್ಷಣಕಾಲ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನೇ ಮರೆತರು. ಆ ಪ್ರಥಮ ಚುಂಬನ; ಕೊನೆಯದೂ ಆದ ಆ ಚುಂಬನ.

ಆ ಬಳಿಕ ಆತ ಆ ಮಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು.

....ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ, ಅವಮಾನ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ.....ಮುಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ.

....ಹಾಗೆ ಅವರು ಅಗಲಿದರು,

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಶಿರಿನ್ಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಆ ಸಂಧಿಯೊದಗಿತು. ಮಾತ್ರಿಗಳು ಕರುಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಆಕೆ ಚೀರಾಡಿದಳು. ಸಾವು ಸಲೀಸಾಗಿ ಬರುವುದುಂಟೆ ?

ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದರು. ಅಂಬ್ಯುಲೆನ್ಸ್ ಕಾರ್ ಬಂತು. ಮತ್ತೆ ಆ ಚಿರಿತ್ಸೆಯ ಯತ್ನ.

ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ಮಾಧವನ ತಂದೆ ಮಗನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆತ ಕ್ರಾವು ಕೆದರಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಚ್ಚನ ಹಾಗೆ ಸೈಕೆಲೀರಿ ಅಂಬ್ಯುಲೆನ್ಸ್ ಗಾಡಿಯನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ.

ಶಿರಿನಳ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಒಳಬರಲು

ಅವರು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಯಂಕರವೆಂದು ತೋರಿದ ಆ ತೋಳಲಾಟದಲ್ಲೂ ಶಿರಿನ್, “ ಮಧೂ ಮಧೂ ” ಎಂದು ಚೀರಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆತ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಕಾಟಿನ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿದಾಗ ನೆರೆದಿದ್ದವರು ಹಾದಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಆತ ಆಕೆಯ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಅವಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಗೋಳೋ ಎಂದು ರೋದಿಸಿದ. ಸುತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದ ಅಪರಿಚಿತರು ಕೆಲವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ನೀರು ಹನಿಯಾಡಿಸಿತು.

ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರು ಆತನನ್ನು ಸಂತ್ರಿಸಲು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೊನೆಯವಿದಾಯ ಹೇಳುವವನಂತೆ ಆಕೆಯ ಮುಂಗುರುಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೇವರಿಸಿ ಆತ ಹೊರಟು ಬಂದ. ಹಾಗೆ ಬಂದವನು ಹೊರಗೆ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ. ಅಲ್ಲಿ ಆತ ಮಾತೃಗಳನ್ನು ತಿಂದುದನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣರು. ಆತ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಸುಕಿಕೊಂಡು ಗೊರಕ್ ಗೊರಕ್ ಎನ್ನ ತೊಡಗಿದಾಗಲೇ ಅದು ಗೊತ್ತಾದುದು.

ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆತನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಯಿತು.

ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಕಾಟಿನ ಹಿಂಭಾಗದ ಸರಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲ್ಮೂಗವಾಗಿ ಉಸಿರಿಗಾಗಿ ಚಡಪಡಿಸಿದ ಆ ದ್ರಶ್ಯವೋ !

“ ಆ....ಆ !....ಶಿರಿನ್....ಶಿರಿ....”

ಶಿರಿನ್ ಅಂತೆ. ಯಾರ ಹೆಸರೋ ಏನು ಕಥೆಯೋ ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ್ದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕುರುಡರಿಗೂ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಆ ದುರಂತ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರೀತಿಯ ತಾಯಿ, ಮಗನೆರಡೂಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಲೆ ಕೆಳಗೆಮಾಡಿ ಆ ತಂದೆ ಕುಳಿತರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಮಧೂ ಬಳಗವೋ.....ಆತನ ನಾಲವಾರು ಮಿತ್ರರೋ....

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಮಧುವಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಎಂಥ ಹೋರಾಟ ಅದು ! ಮಾತು ಉಡುಗಿಹೋಗಿದ್ದರೂ ಸೃಷ್ಟಿ, ಶಿರಿನ್ ಮಲಗಿದ್ದ ವಿಭಾಗದತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. “ ಒಳ್ಳೆ, ಕೊನೆಗಾಣಲೊಳ್ಳೆ ” ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು ಜೀವ. ಮತ್ತೆ ಬದುಕುವ ಆಸೆ ಇತ್ತೇನೋ ಅದಕ್ಕೆ !

ಆದರೆ ಆ ಸಾವಿನ ಒಪ್ಪಂದ. ಆ ಎರಡು ಹಿರಿಯ ಜೀವಿಗಳ ಮಹಾ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಕಿರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯ.... ಕಲ್ಲನ್ನು ಕರಗಿಸುವ, ಕತ್ತನ್ನು ಒತ್ತರಿಸುವ ಉಗುಳು ನುಂಗಿಸುವ ಆ ಘಟನೆ.

ಶಿರಿನ್ ಗೆ ಅಗ ಅದೊಂದೂ ತಿಳಿಯದು. ಸಾವು ಬದುಕುಗಳ ನಡುವೆ ಗುಟ್ಟುಕರಿಸುತ್ತಿದೆ ಅವಳ ಜೀವ. ಇಂಗದ ಆಸೆಯನ್ನು ಆ ಜೊಗಸೆಗಣ್ಣುಗಳು ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿವೆ.

ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮರಳಬರುತ್ತಲಿದೆ.

“ ಇನ್ನು ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ-!” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಡಾಕ್ಟರು. ಲೇಡಿಡಾಕ್ಟರು ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಿನ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕಿದರು, ಬದುಕಿನ ಆರಾಧಕರಾದ ಆ ಡಾಕ್ಟರು. ಒಂದು ಜೀವವನ್ನು ಅವರು ಉಳಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಶಿರಿನ್ ಬಲು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜೀತರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಗೆ ಮುಕ್ತೆ ಜೀಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರು. ಎಂಥ ಸಿತೂರಿ! ಒಳಸಂಚು! ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಕಹಿಯಾಗಿತ್ತು. ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಆಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಮಧು ? ಮಧು ? ಮತ್ತೆ ಜೀವ ಅತನಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ಆತ ? ಎಲ್ಲಿ ?

ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡರು. ಹಿರಿಯರನ್ನಾಕೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ತಂಗಿಯೊಡನೆ ಆಕೆ “ ಮಾಮಾ ಎಲ್ಲಿ ? ” ಎಂದಾಗ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳ ನೋಟ ಅತ್ತಿತ್ತು ಹುಡುಕುತ್ತ ಅಲೆಯಿತು.

ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಮಾಧವನ ತಾಯಿ ಬಂದರು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವೂ ನಿಡ್ಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಿರಿನ್‌ಳ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಹೇಳಿದರು : “ ಅಕ್ಕಾ, ನೀವು ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ..... ಸ್ನಾನ ಊಟ ಮುಗಿಸ್ಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ನಾನಿರ್ತೇನಿ.... ”

“ ಅಕ್ಕಾ ! ”

ಮತ್ತೆ ಆ ಗೋಳೋ ಅಳು. ಶಿರಿನ್ ನಿಶ್ಚಲನೋಟದಿಂದ ಇದನ್ನು

ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಳುಕು ಆಕೆಗೆ. ಮಧುವಿನ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ? ಸೂರ್ಯೋದಯ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದಲೆ ಆದದ್ದು? ಕಲಿಯುವವೇ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತೇ ಹಾಗಾದರೆ? ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ರೋದನದ ಅರ್ಥ?

ಆ ಅರ್ಥ ಬಲು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಹಿಮಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಸೀಳುವ ಹಾಗೆ ಆ ವಾರ್ತೆ ತಲುಪಿತು--ಮೊದಮೊದಲು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಅದುದೇನೆಂದು ಆ ತಾಯಿಯೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಿರಿನ್ ಊಹಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಮನಸ್ಸು ಹೊಯ್ದಾಡಿತು....ಆಕೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಪಾಪಿ. ಕೈಲಾಗದ ಹೇಡಿ. ಆತನಾದರೋ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರೈಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ನೋವಿಗೂ ದಿವ್ಯಾಷಧವೆಂಬಂತೆ ಸಕ್ಕರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಮಾತನ್ನು ಆ ತಾಯಿ ಹೇಳಿದರು :

“ ಪ್ರೇಮಾ....ಶಿರಿ....ನೀನೇನೇ ಇನ್ನು ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಮಾಧೂ. ಎಲ್ಲಾ ನೀನೇನೇ....ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ....ಕ್ಷಮಿಸು ತಾಯಿ ಈ ಮುದುಕೇನಾ....ಕ್ಷಮಿಸು”

† † † †

ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಂತೆ!

ಮತ್ತೆ ನೂರು ವಿಚಾರಗಳು ಬಂದವು : ಇನ್ನು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿದು ದೇನು? ಲೈಲಾ-ಮಜ್ನು; ಶಿರಿನ್-ಫರ್ ಹಾದ್,....ದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೆ ಇದು....ಆದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೆ ತಾವು ಸಾಗಬೇಕಾದದ್ದು? ಮಾಧು ನಿಜಕ್ಕೂ ವೀರ....ಕೊನೆಗೆ ತನಗೇ ಅವಮಾನವಾದದ್ದು.

....ಸಾಯಬೇಕು ಇನ್ನಾದರೂ....

ಆದರೆ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಆ ಹೃದಯ ಯಾವ ತಿರ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃಶವಾಗಿದ್ದ ಆ ಶರೀರ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಮತ್ತೂ ಕಡ್ಡಿಯಾಯಿತು.

ಡಾಕ್ಟರು ತನ್ನ ತಂಗಿಯೇ ಆಕೆ ಎಂಬಂತೆ ಆರೈಕೆಮಾಡಿ ಬದುಕಿಸಿದರು....

....ಸಂಜೆಗತ್ತಲು ಕವಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅಸ್ತತ್ರೆಯ ಮೈಶಲ್ ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಬೆಳಕು ಪಸರಿಸಿದೆ. ಸಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣ ಮುಖರಾಗುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ನಗುತ್ತಾ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುತ್ತಿ

ದ್ದಾರೆ. ರೇಡಿಯೋ ದಿಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಆಶಾವಾದದ 'ಆಯೆಗಾ ಆಯೆಗಾ' ಅಮರಗೀತವನ್ನು ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಶಿರಿನ್ ದಿಂಬಿಗೊರಗಿ ಕುಳಿತು, ಕಿಟಕಿಯಾಚಿ ದೂರ ದೂರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇನ್ನೇನು ತಾಯಿ ಊಟವೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಹೊತ್ತು.....

ಫರ್ ಹಾದನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ಶಿರಿನ್ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾಳೆ. ವೈಧವ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ ಆಕೆಗೆ.

ವೈಧವ್ಯ ? ವೈಧವ್ಯವೆಂದರೆ ?

ಮಾಧವನ ಮಧುರ ನೆನಪೊಂದರ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಉಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲವೆ ಆಕೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ?

....ಹದಿನೇಳರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಬಾಳಿನ ಮುಕ್ತಾಯ ಸಾಧ್ಯವೇ ?

....ಆ ಬಾಹುಗಳು ಮತ್ತೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗುವವು. ಆ ಹೃದಯ ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮುಖವರಳುವುದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶೀತಲಗಳಿಗೆ ಮುಖವೊಡ್ಡಿ ಆಕೆ ಮುಂಗುರಳನ್ನು ನೇವರಿಸದೆ ಇದ್ದಾಳೆ ? ಅರಳುವ ಚಿಂಗುಲಾಬಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ ಆಕೆ ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಲಾರಳೆ.

....ಇಂಥ ನಿಷ್ಕರ ನಿಯಮ ದಿಗ್ಭಂಧನವಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜ ಇದ್ದೀತು ಎಲ್ಲಿಯೋ. ಅಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ಒದಗುತ್ತಿತ್ತೆ ?

....ವಿಶಾಲವಾದುದು ಈ ಪ್ರಪಂಚ. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಶಿರಿನ್ ಗೆ ಜಾಗವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರು ಯಾರು ? ಆ ಹಿರಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಗೆ-ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರು ಯಾರು ?

ಅದರೆ ಮಾಧುವಿನ ಸಹಸ್ರ ನೆನಪು ಆಕೆಯನ್ನಾವರಿಸಿದೆ. ಆತನ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು. ಆ ಕ್ರೂರಘಟನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕು.

ಮೈಮರೆಯುತ್ತಿದೆ ಆಕೆಗೆ. ಗತಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳೊಡನೆ ಲೀನಗೊಳ್ಳುವುದು ಆಗಲೇ.

ಆಕೆ ತನ್ನಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ವಿಧವೆಯಲ್ಲ ಆಕೆ—ಸುಮಂಗಲೆ ಶಿರಿನ್ !

ಕೇರಾಫ್ ಕಾಗದ

ಇವತ್ತಿನ ಟಿಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗದವಿತ್ತು. ಶೀಲಾ ಕೇರಾಫ್ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.... ಇತ್ಯಾದಿ. ಹುಡುಗರ ಹಸ್ತಕ್ಷರ ಇದ್ದಹಾಗಿತ್ತು. ನಾನು-ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯ-ಕನ್ನಡಕವೇರಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ನಮ್ಮೂರಿ ನದೇ ಅಂಜಿ ಮುದ್ರೆ. ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರ ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಕೊಂಡಾಗ ನಗು ಬಂತು. ಮತ್ತೆ ಯೋಚನೆ.

ಒಂದು ಕ್ಷಣ "ಹುಂ" ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಶೀಲಳ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿರಿಸಿದೆ. ಮಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಗದವನ್ನು ಕೂಡಾ ಒಡೆದು ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ನನಗೇನೂ ವರ್ಷ ಐವತ್ತಾಯಿತು. ವಿಚ್ಛಾನದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ವುಳ್ಳ ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ, ನವನಾಗರಿಕ ನಾನು. ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬೆಳೆದೇ ಮುಪ್ಪಿನ ಗೆಳೆತನ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೊಡ್ಡವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಉದಾರ ಮನೋಭಾವ ನನ್ನದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಗದ ಯಾಕೋ.....

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೊಂದು ಕಳವಳ. "ಛಿ! ಛಿ! ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲವೆ ಮಗಳಿಗೆ" ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ.....ಹುಡುಗ ಅಂಥವನೋ ಏನೋ....ಯಾರಾದರೂ ದುರ್ನಡತಿಯವನಾಗಿದ್ದರೆ,-ಪೋಲಿಯೋ ಬಿಲಾಡಿಯೋ...."ಛಿ! ಛಿ! ಅಂಥ ವರ ಸಹವಾಸ ಶೀಲಾ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಯೆ?"

ಯಾಕೋ ಆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಾಕೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಹೆರಿಗೆಗಲ್ಲ; ಆಕೆಯ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಯಾವುದೋ ಹುಡುಗಿಯ ಮದುವೆಗೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಶೀಲಾ ಮತ್ತು ನನ್ನದೇ ಕಾರಭಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ.

ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಫಿಗೆ ನೀರಿಟ್ಟಿ. ಅರೆಂಟು ಶಾಂತ್ರಿಲಾ ಬಿಸ್ಕೆತ್ತನ್ನು ಎತ್ತಿಹೊರಗಿರಿಸಿದೆ. ಐದು-ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಲೇಜ್ ಬಸ್ ಕಾಣಿಸಿತು. ಇಳಿದು ಬಂದಳು ನನ್ನ ಶೀಲಾ.

“ ತಡಿಯಣ್ಣ, ನಾನು ಡಿಕಾಪ್ಸನ್ ಇಳಿಸ್ತೀನಿ.”

“ ಎಲ್ಲಾ ರೇಡಿ ಆಗೋಯ್ತಮ್ಮ. ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗು. ಸೀರೆ ಬದಲಿಸ್ಕೋ. ವಾಕಿಂಗ್ ಹೋಗೋಣವಂತೆ. ಅಡುಗೆ ತಡವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ರಾಯಿತು.

“ ಹೊನಣ್ಣ”

“ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗು ” ಎಂದು ಹೌದು. ರೂಮಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಆ ಕಾಗದ ಸಿಗುವುದು ಆಕೆಗೆ !

ನಾನು ಊಹಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಹಿಡಿಯಿತು ಶೀಲಾ ಹೊರಗೆ ಬರಲು. ಮುಖ ? ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಲಜ್ಜೆ ಗೆಂಪಿಗೆ ತಿರುಗಿತ್ತು. ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದವನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದು ಕೊಂಡೆ. ತಾನಾಗಿಯೇ ಮಗಳೇ ಹೇಳಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಆಸೆ ನನಗೆ. ಆಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ನಾನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಗುಗ್ಗು ನಾನು. ಆಧುನಿಕ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಎಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ನೋಡಿ !

ಅಮೇರಿಕದಿಂದ ವಾಪಸು ಬಂದಿರುವ ಆಕೆಯ ಲೆಕ್ಚರರ್ ಒಬ್ಬರ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡಿದೆವು. ಹಿಸ್ಟರಿ ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಕುರಿತಾದ ಕಿಂವದಂತಿ ಕಥೆ ಒಂದು....ಜುನಾವಣೆ.....

ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಬಿಸ್ಕೆತ್ತು ಕಾಫಿ ಒಳಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದೆವು.

ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದಳು ಶೀಲಾ.

ಶೀಲಾ ಸುಂದರಿ. ಇಲ್ಲ, ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ತಂದೆ ಮಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿದೆ ? ಇದು ಕುತೂಹಲದ ಹುಡುಗರಿಗಾಗಿ ಜಾಹಿರಾತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು ಅಷ್ಟೆ !

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟದತ್ತ ಸಾಗಿದೆವು. ಮಾನವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ನಡೆದು ಹೋಗುವುದು ನಮ್ಮ ಮಾಮೂಲಿನ

ಪದ್ಧತಿ. ಬೆಟ್ಟದ ಏರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿ, ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲನ್ನಾರಿಸಿ ಪಡು ವಣಕ್ಕೆ ಮುಖತೀರುವಿ, ಕುಳಿತ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮಾತುಕತೆ.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರೋ! ನಾನೂ ಶೀಲಾ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಲಕ್ಷಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಶೀಲಳನ್ನು ನೋಡುವವರೇ! ಅವರ ತುಂಟ ತುಟಿಗಳ ಕೃತಕ ಕಂಪನ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಭಾಷೆ, ಕ್ಷಣಿಕ ಹೃದಯ ಸ್ತಂಭನ-ಅಬ್ಬಬ್ಬ! ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನೂ ನನ್ನ ಓರಿಗೆಯವರೂ ರಸಿಕ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದವರು. ಆದರೆ ಈಗಿನವರಷ್ಟು ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ನಮಗೆ!

ನಮ್ಮ ಶೀಲಾ ಪೆದ್ದು ಹುಡುಗಿ ಎಂತ ನಾನೆಂದೂ ತಿಳಿದವನಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುವ ನೂರುಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲೇ ತೂಗಿ ಆಳೆಯ ಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂತೆ ಆಕೆ....

ಯೋಚನೆಗೆ ಮತ್ತೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡಿತ್ತು, ಆ ಕಾಗದ. ನೋಡಿದಿರಾ, ಶೀಲ ನನಗೆ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ವಿಚಾರ; ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ನನಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆ? ಆದರೂ....ಆದರೂ....ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ಹುಡುಗ ಶುದ್ಧ ಲಘಂಗ ನಾದರೆ? ಶೀಲೂ ಮೋಸ ಹೋದರೆ? ಕಲ್ಲನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಾಗ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಯ ಹೊಂಬಣ್ಣ ಶೀಲಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಶೋಭೆ ತಂದಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೊಂದು ಉಲ್ಲಸಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಹುಡುಗಿ! ಹುಂ. ಎಲ್ಲಿ ಅವಿತಿಟ್ಟಳೋ ಆ ಕಾಗದಾನ? ಜಂಪನೋಳಗೆ? ಹಾಸಿಗೆಯ ಕೆಳಗೆ? ಪುಸ್ತಕದ....? ಛ! ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬಾರದೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದೆ.

.....

“ ಶೀಲಾ ”

“ ಹೂಂ? ”

“ ಏಳು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ, ಅಕ್ಕನನ್ನೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಇಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಹತ್ತಾರು ದಿನ, ಗೊತ್ತಾ? ”

“ ಓಹೋ....ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಆಗ ನನಗೆ. ”

“ ಹೂಂ. ಅಲ್ಲಿ ಶಂಕ್ರಯ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ”

“ ಹೂಂ.”

“ ಅಲ್ಲೊಂದು ತಮಾಷೆಯಾಯ್ತು ಕಣೀ.”

“ ಹೇಳಣ್ಣ-ಹೇಳಣ್ಣ ”

* * * *

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯ (ನಾನು) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಶಂಕ್ರಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಗೆಳೆಯರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಏನೋ ಆಟದ ಸಾಮಾನು ಏಜನ್ನಿ ಇತ್ತಂತೆ ಅವರಿಗೆ. ಅವರು, ಅವರಾಕೆ, ಮಗಳೊಬ್ಬಳು. ಶಂಕರಯ್ಯನ ಹೊಸ ದೋಸ್ತಿಯಂತೆ ಆತ.

ಕ್ರಿಸ್ತು ಹಬ್ಬದ ಕಾಲ ಆಗ. ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವಳು ಆ ಮಿತ್ರರ ಮಗಳು. ಒಳ್ಳೆ ರಸಿಕ ಹುಡುಗಿ, ಹೆಚ್ಚಿಯವರ ಹಾಗೆಯೇ ಉಡುಪು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಳು ತಮಾಷೆಗೇಂತ. ಕಾಲೇಜು ಓದುವ ಹುಡುಗಿ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಂಕರಯ್ಯನವರ ಮಗ ಗೋಪಾಲ ಆ ವರ್ಷವೆಲ್ಲಾ ಮನೆಗೆ ಬರದೆ ಇದ್ದವನೂ ಆಗಲೇ ಬರಬೇಕೆ ? ಬಿ. ಎ. ಮುಗಿಸಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗದೆ ಲಾಟರಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾನುಭಾವ ಆತ !

ಬಂದವನು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದುಂಟೆ ?

ಮನೆ ತುಂಬ ಸಾವಿರ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಲ್ಲರೂ. ಆ ನಡುವೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೇಗೆ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ ?

“ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬರತ್ತನಿಗೆ ? ” ಎಂದು ಗೋಪಾಲ ಮೊದಲು ಕೇಳಿದನಂತೆ.

“ ಊಹುಂ,” ಎಂದಳು ಹುಡುಗಿ.

“ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೂ ಹೋಗಿಲ್ಲಾನ್ನ ”

“ ಊಹೂಂ ? ”

“ ಯಾಕೆ ? ”

“ ಬೇಡ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು, ಹೆಚ್ಚಿಯವರ ಜತೆಲೇ ಇರೋ ಅಸೆ ನಂಗೆ.”
ಎಂಥ ತುಂಟೆ ಶಿಖಾಮಣಿ ಆಕೆ ! ಗೋಪಾಲ ಹೊಲವೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿ

ಬಂದು ಕೊಳದ ಸಾವಟಿಗಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಯೋಚಿಸಿದ. ನೀಲಿ ಆಕಾಶದ ಶೂನ್ಯದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಹರಿಸಿದ.

ಅವನಿಗೊಂದು ಶಂಕೆ. “ ಹೆಳ್ಳಿಯವರ ಜತೇಲೇಇರುವ ಅಸೆ” ಎಂದಳಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾದರೂ, ತಾನೊಬ್ಬ ಹೆಳ್ಳಿ ಮುಕ್ತ ಅಂತ ಅಕೆ ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿರಬಹುದೆ? ಧೂ-ಧೂ-ಅಷ್ಟುರಸಿಕತೆ ಎಲ್ಲಿಬಂತು ಅದಕ್ಕೆ? ಆದರೂ -ಅಬ್ಬ ಎಂಥ ಮಾಟಗಾತಿ!

ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯದೆ ಗೋಪಾಲ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಾಗ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ.

“ ಅವರು ಯಾರೇ ಅಮ್ಮ?”

“ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಅಲ್ಲೆನೋ.”

“ ಅವರಲ್ಲವಮ್ಮ”

“ ಮತ್ತೆ?”

“ ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು”

“ ಇಲ್ಲೋಡು ಗೋಪು, ಆ ಹುಡುಗಿ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿರೋದಾದ್ರೆ ನಂಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು. ಅವಳಷ್ಟು ಅಟದ ಸಾಮಾನಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡ್ತಾರಂತೆ. ಅವಳಮ್ಮ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವಳು, ಇನ್ನೇನಪ್ಪ?”

ಮತ್ತೆ ಗೋಪಾಲ ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗಿ-ಹೆಸರು ಗೌರಿ-ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಳು.

“ ನಿಮ್ ಫಾದರ್ ಏನ್ಮಾಡ್ತೊಂಡಿದಾರೆ?”

“ ಅಟದ ಸಾಮಾನಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿ.”

“ ನೂರಾಟ ಮಾಡೋದೆ?”

ಗೌರಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು:

“ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗ್ತೊತ್ತಂದ್ರೆ ಕೊಂಡ್ತೊತೀವಿ!”

ಗಿರಿದಿತು ಗೋಪುವಿನ ತಲೆ, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿ! ಕೊಂಡು

ಕೋತಾಳಂತೆ-ಹುಂ!

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಶುರು. ಗೋಪಾಲ, ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ ಬಳಿ ಬಂದ. “ ಮಾವಾ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಒಂದು ಮಾತುಕೇಳಬೇಕಂತ.”

“ ಹೋಡಿ ಬಾಣ ”

“ ನಮ್ಮ ಗೆಸ್ಟ್ ಇದಾರಲ್ಲಾ. ಅವರ ಹುಡುಗ ಏನೂಡ್ಡೊಂಡಿದಾನೆ? ”

“ ಹುಡುಗನೋ ಹುಡುಗಿನೋ ? ”

“ ಹೋಗಿ ಮಾವ, ಅವರ ಸನ್ನು ? ”

“ ಸನ್ನೇ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ ಅವರಿಗೆ. ಮಗಮಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಅಕೆ ಒಬ್ಬಳೇನೇ... ”

ಬಿ. ಎಸ್. ಸಿ. ಓದುತ್ತಾ ಇದಾಳೆ. ಫಸ್ಟ್ ಇಯರೂಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ”

“ ಓ ! ”

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ನಗು ಬಂತು.

ಮತ್ತೆ ಇದೆಯಲ್ಲ-ಪ್ರೇಮದ ಘೋಷಣೆ; ಹಿರಿಯರು ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದರೆ, ಮಾವಿನ ತೋಷಿನ ಆಚೆಗೆ ಇದ್ದ ಈಜು ಕೊಳವೇ ಗತಿ-ಮುಳುಗಿ ಸಾಯಲು-ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ತುಂಬ ಸಿಟ್ಟಾದವರೆಂದರೆ ಶಂಕರಯ್ಯ. ಆ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಾವೇ ಮಾತಾಡಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದರು ಅವರು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಈ ಹುಡುಗ ಮುಂದೇದೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ?

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಶಂಕರಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು :

“ ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಸುಮ್ಮಿರು. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲಾಂತ, ಈಗ ಈ ರೀತಿ ಆಗ್ಬರೈ ? ಮ್ಯಾಚ್ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಗೋಪೂಗೆ ಆ ಮಾವ ಅವರ ಆಂಗ್ಲೀಲೇ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸ್ತಾನೆ ! ”

ಶಂಕರಯ್ಯ ಸಿಟ್ಟು ಬಿಂಕಿಯಾಗಿದ್ದ ರೂ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಹೋದರು.

“ ಹೂಂ. ಇದೇ ನಿನ್ನ ತತ್ವಜ್ಞಾನ. ಇನ್ನು ಆರೇಳು ವರ್ಷ ಹೋಗಲಿ. ಶೀಲಾ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಲಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ ! ” ಎಂದರು.

“ ಓಹೋ ! ” ಎಂದು ನಕ್ಕರು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯ.

ಆಮೇಲೆ—

* * *

“ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ಬಿಡಣ್ಣ ” ಎಂದಳು ಶೀಲಾ.

“ ಏನು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ? ”

“ ಕಥೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ”

“ ಕಥೇನಾ—? ”

“ ಹೂಂ ಕಥೆ.”

ನಾನು ತಿಪ್ಪಗಾಗಿ ಹೋದೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಜಾಣೆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಶೀಲಾ. ನನ್ನ ಜಾಣತನದ ಬಗೆಗೂ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎಲ್ಲೋ ಬೆಟ್ಟ ದಾಚಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆತುಹೋಯಿತು. ಶೀಲಾ ಕೇರಾಫ್ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಎಂದು ಬಂದಿದ್ದ ಕಾಗದ, ನನಗಾದ ಕಳವಳ, ಗೌರಿ-ಗೋಪಾಲರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯೋಗ,.....

ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಮಾಧಿಗೆ ಭಂಗ ತಂದು ಶೀಲಾ ಹೇಳಿದಳು:—

“ ಆಣ್ಣ! ನಾಳೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರಲಾ ? ”

“ ಕೇಳೋದೇನು ? ಯಾವತ್ತಾದರೂ ಬೇಡ ಅಂದಿದ್ದೆ ನಾನು ? ”

“ ಅದರೂನೂ ”

“ ಓಹೋ ಖಾಸಗೀನೋ.... ಸರೀನಮ್ಮ.... ನಾಳೆ ನೀನೂ ಫೆಂಡ್ಸ್ ಬರೂತ್ತೂನೆ ವಾಕಿಂಗ್ ಹೊರಡ್ತೀನಿ.”

“ ಆಣ್ಣ! ”

“ ಏನು ? ”

ಮಾತುಬರಲಿಲ್ಲ ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಬಾಗಿ ಶೀಲೆಯ ಮುಂಗುರುಳು ನೇವ ರಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ನನ್ನೆದೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯೊರಗಿಸಿದಳು. ಎಂಥ ಲಜ್ಜೆ ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ! ಹನಿಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ.

“ ರಾಜ-ರಾಜಾಂತ ಅವನ ಹೆಸರು ರಾಜಗೋಪಾಲ. ಅವನ ತಂಗೀನೂ ಬರತ್ತಾಕೆ-ರಾಧಾ. ಅವನೇ ಕಾಗದ ಬರೆದಿರೋದು.... ಆಣ್ಣ! ಆಣ್ಣ! ”

ಕರವಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತಡವರಿಸಿದೆ. ಅಕೆಗೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲ. ನೋಯುತ್ತಿದ್ದ ವಯಸ್ಸಾದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.!

ವಿಜಯಿ ಆದರೆ

ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದರು!

ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತು; ದೀಪದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಗಿಣಕಿದೆ.

ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದ; ನಾನು ಪ್ರತಿವಂದನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಮುದುಕ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿದ್ದ. ಬಡಕಲಾಗಿದ್ದ ಆ ಕೈ ಬೆರಳುಗಳು ನಡುಗುತ್ತಲಿದ್ದವು. "ಲಿಂಗಣ್ಣ ಹೋದ ರಾಯರೆ" ಎಂದ.

ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೆ, "ಏನು?" ಎಂದು ಪುಸ್ತಿಸಿದೆ.

"ಲಿಂಗ ಹೊರಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ; ಪುಣೆಗೆ! ನಿನ್ನೆ 'ಆಡ್ರು' ಬಂತು. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಐದು ಗಂಟೆ ಟ್ರೇನಿಗೆ ಹೋದ. ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.....ದೇವರು.....ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡಬೇಕು....."

ಈಗ ನನಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಳೆಯಿತು. ಲಿಂಗಣ್ಣ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದುದು; ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಆ ವಿಚಾರ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು.....

ನನಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಮುದುಕನಿಗೆ ಆತುರ. ಅವನನ್ನು ನಿರಾಶೆ ಪಡಿಸಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಆಶಯ.

"ಸಂತೋಷ! ಸಂತೋಷ!" ಎಂದೆ.

"ಭಾವಾ! ಮಾವಾ!" ಎಂದು ಹೆಂಗುಸರು ಅಂಗಳದಿಂದ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಣ್ಣನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಅವರು. ಮುದುಕ "ಬರ್ರೇನಿ, ಸ್ವಾಮಿ!" ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋದ.

ನಾನೂ “ಆಗಲಿ!” ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ, ಒಳಗೆ ನಡೆದೆ.

‡ ‡ ‡ ‡
 ಆ ದಿನದ ವೆಂಕಪ್ಪನನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯಲಾರೆ. ಆ ದಿನನನ್ನು,
 ಅವನೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ಅದು ಲಿಂಗಣ್ಣನ ಪತ್ರ ಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಗೆ
 ಬಂದ ದಿನವೆಸ.

ಅಕ್ಕನ ಮಗ ನಾಯಿ ಮರಿಯೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು
 ನೋಡುತ್ತಾ ಅನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದ. ಕೈಯಲ್ಲಿ
 ಓಡಿದ ಲಕೋಟಿಯಿತ್ತು.

“ಲಿಂಗನ ಕಾಗ್ಡ” ಎಂದ. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ
 ವಾದ ಸಂತುಷ್ಟಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಉದ್ದದ ಅವನ ಮೊಸೆ
 ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಉದುರದೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹೊರ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು.
 ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿ ಜೋಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮುದುಕನ ಮೋರೆ, ಅವನ ಆ ನಗುವಿಗೆ
 ವಿಲಕ್ಷಣ ಕಳೆ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ದಫೇದಾರನಾಗಿದ್ದಾಗ ಇದ್ದ ದರ್ಪದ
 ಒಂದಿಷ್ಟು ಕುರುಹೂ ಈಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಪ್ಪನ ಪರಿಚಿತರಿಗೆ
 ಅವನೊಬ್ಬ ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಿದ್ದ.

ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಕಾಗದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ
 ಯೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೊಮ್ಮೆ
 ಓದಿದ್ದನಾದರೂ, ಉಳಿದವರೂ ಓದಲಿ ಎಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಅವನಿಗೆ. ನಾನು
 ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಓದಿದೆ. ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ, ಪುನಃ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿದೆ.
 ನಡುನಡುವೆ, ಆತುರದಿಂದ ಹೊಂಟುಟ್ಟುತಲೇ ಇದ್ದ ವೆಂಕಟಪ್ಪ. ಲಿಂಗಣ್ಣ
 ಪುಣೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿಯೇ ತಲುಪಿದನಂತೆ..... ಅವನನ್ನು “ರಿಕ್ಟಾಟ್”
 ಮಾಡಿಕೊಂಡರಂತೆ..... ಅವನ “ಬಿಲ್ಡ್” (ಶರೀರ ದಾರ್ಢ್ಯತೆಯ ಕಟ್ಟು)
 ನೋಡಿ ಮೇಜರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತಂತೆ.....

ಮುದುಕನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಆತ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರೆಮುಚ್ಚಿ, ಇಹ
 ವನ್ನು ಮರೆತವರಂತೆ, ಭಾವನಾ ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದವರಂತೆ ಇದ್ದ.
 ಇದೊಬ್ಬನೇ ಮಗ ಲಿಂಗಣ್ಣ! ತನ್ನ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಮುದುಕ
 ತಂದೆ ಬೇರೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಲ್ಲ?

ದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು. ಮಾಸಗಳು ಉರುಳಿದವು. ಎರಡು ವಾರಗಳ ಗೊಮ್ಮೆ, ಲಿಂಗಣ್ಣನ ಓಲೆ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಬರುವ ತನಕವೂ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲ. ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ, ಓದು ಬಲ್ಲವರಿಗೆಲ್ಲ ಕಾಗದವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು; ಅವರಿಂದ ಓದಿಸಿ, ಕೇಳಿ, ಆನಂದಿಸಬೇಕು; ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕವರಿಗೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಗನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಇದು ವೆಂಕಟಪ್ಪನ ದಿನವಹಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಮುಂಜಾನೆ, ರಾಮಯ್ಯನ ಇಡ್ಲಿ ಸಾಂಬಾರಾ ಹೊಟಿಲಿನಿಂದ ಆರಂಭ ವಾಗಿ, ಸಂಜೆ "ಗಡಂಗ"ನಲ್ಲಷ್ಟೇ (ಹೆಂಡದಂಗಡಿ) ವೆಂಕಟಪ್ಪನ ಈ ಉಸಸ್ಯಾಸ ಮಾಲೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಲಿಂಗನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸೆಂದು ದೇವರಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳದ ದಿನವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದ ರಾತ್ರಿಯಿಲ್ಲ.

‡ ‡ ‡ ‡

ವೆಂಕಟಪ್ಪನಿಗೆ ಮನಿಯಾರ್ಡರ್ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹತ್ತೋ— ಐದೋ, ಹೀಗೆ! ವೆಂಕಟಪ್ಪನಿಗೆ ಬೇಸರ, ದುಃಖ, ಸಂಕಟ. ಕಡಿಮೆ ಹಣ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದಲ್ಲ; ಮಗ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ತನಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನೆಲ್ಲಿ ಆರೆಹೊಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿರುವನೋ ಎಂದು!

ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿ! ನಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಾದರೆ ನಡುಬೀದಿಯಲ್ಲಿ; ಗಲ್ಲಿ ಯಲ್ಲಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ; ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಸಾಕು;—ಮಾತನಾಡಿಸಲೇ ಬೇಕು ಅವನಿಗೆ.

ಯುದ್ಧದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವವನು ನಾನು. ಸವಿಸಪ ಪ್ರಾಚ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ, ಲಿಂಗಣ್ಣನು ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುವನೆಂದು ಆಗಾಗ ಅಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುವವನು ನಾನು.

ವೆಂಕಟಪ್ಪನಿಗೆ ಲಿಂಗಣ್ಣನ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಬಲವಾದ ಆಲೋಚನೆ. ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದೊಡನೆಯೇ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ ಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸಬೇಕು; ಮಗನು "ಲಿಪ್ಪಿನೆಂಬೋ"

ವಿಜಯಿ ಆದರೆ

ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆಗೋ ಏರಿ ಕೈತುಂಬಾ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯಬೇಕು, ಎಂದೆಲ್ಲ ಅವನ ಹಂಬಲ.

* * *

ಕೆಲವು ಭಾರತೀಯ ಸೈನ್ಯಗಳು ಲಿಬಿಯಾದ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋದುವು. ಲಿಂಗಣ್ಣನೂ ಆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ. ತನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಬರೆದ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕಳವಳ. ಆದರೂ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ವೀರನಂತೆ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಒಪ್ಪದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಿಬಿಯಾದ ವಿಜಯದ ಕುರಿತು, ಬಾರ್ಡಿಯಾದ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ತೋರಿಸಿದ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕುರಿತು, ನಾನು ಅವನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅವನಿಗೊಂದು ಸಂಶಯ. ಯುದ್ಧದ ವಿಜಯಿ ವೀರರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಹೊರಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಎಂದು. ಲಿಂಗಣ್ಣನೂ ಅವರ ಲೋಬ್ಬನೇಕೆ ಆಗಿರಬಾರದು? ಎಂದು.

ಮುಂದುವರಿದ ವಿಜ್ಞಾನ ಯುಗದ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಮಾನವ ಜೀವಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲು ನಾನು ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೇ ಹುಡುಕಬೇಕಾಯಿತು.

† † †

ಬಳಿಕ ಬಂದುದು ಗ್ರೀಸಿನ ಮಹಾಯುದ್ಧ! ವೈರಿ ರಾಷ್ಟ್ರ, ತನ್ನ ಭೀಕರತೆಯ ನಗ್ನತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಪುಡಿ ಗೂಡಿಸಿದ ಯುದ್ಧ.

ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಉತ್ಕಂಠಿತನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಲಿಂಗಣ್ಣನ ಕಾಗದ ಈಜಪ್ಪಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಶುಭ ದಿನಗಳನ್ನು- ಬಂಧುಬಳಗವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವ ಸುದಿನಗಳನ್ನು-ತಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ.

ತನ್ನ ಮಗನು ವೀರನೆಂದೂ, ಹೇಡಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಳಂಕ ತಾರನೆಂದೂ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ನೋಡಲು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಊರು. ಬಸವನಗುಡಿಯ, ಕುಮಾರಾ ಪಾರ್ಕಿನ, ದಂಡಿನ ಬೀದಿಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಶಾಲವಾಗಿವೆ! ಆ ಮನೆಗಳ ಕಿಟಕಿಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಗಲ! ಆ ಕಿಟಕಿಯ ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆಯಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ!

ನಾನು ಬದುಕಿ ಬಾಳದ್ದ ಹೆಚ್ಚಿಯೋ! ಅಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ. ಅದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಗೂಡು. ಬೆಚ್ಚಗಿರಲೆಂದು ನಾನೇ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಬೆಚ್ಚಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ. ಎಲ್ಲವೂ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

† † † †

ನನ್ನ ಕತೆ ಹೇಳಲಾ? ಗುಮ್ಮ ಬಂತೆಂದು ಹೆದರಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರೇತದ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತವಾದ ನಾನೇ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ!

ಹೆಸರು ಕೇಳ ಬೇಡಿ. ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇನಿದೆ? ಯಾವ ಜನಾಂಗದವ ನೆಂದೆ? ಕನ್ನಡಿಗನೋ ತೆಲುಗನೋ-ಯಾರಾದರೇನು ಸ್ವಾಮಿ? ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ-ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ....

ಕೋಲಾರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ. ತಾತನಿಗೆ ಸ್ವಂತದೊಂದು ಚೂರು ಹೊಲವಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಮದುವೆಗೆ ಎಂತ, ಹೊಸ ಒಂದು ಜತೆ ಹೋರಿ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಎಂತ, ತಾತ ಸಾಲಮಾಡಿದ. ಸಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಬಡ್ಡಿ. ಕೊನೆಗೆ ಬಡ್ಡಿಯೂ ಸಂದಾಯವಾಗದ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು.

ಆದರೆ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟವರು ದಯಾನಂದರು ಸ್ವಾಮಿ..... ತಾತನ ಹೊಲ ವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ಬರೆಸಿಕೊಂಡರು ಗೇಣಿಯ ಒಕ್ಕಲಾಗಿ ಇರು ಎಂತ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅದೇನು ಭೂಮಿಯೋ ಅದೇನು ಮಣ್ಣೋ-ಬೆಳೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಾತನನ್ನು ತಂದೆ ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿದ. ತಂದೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿದೆ. ಆಗ ನಾನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು.... ನಮ್ಮ ಧನಿ ಬಂದು ನಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ :

“ ಮಗೂ.... ನಿನ್ನ ಪ್ಪ ತೆರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಂದಾಯ ಸಂದಾಯವಾಗದೆ

ಬಿಟ್ಟದ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಅದು ತೀರಿಸಲಾಗದ ಬಡವ ನೀನು. ಹೊಲ

ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಜಾಸ್ತಿ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ, ಹೊಸ ಒಕ್ಕಲನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ”....ಹಾಗೆ ಹೊಲ ಬಿಟ್ಟು, ಬಡಕಲು ಹೋರಿ ಗಳನ್ನು ನಾರಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊರ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಧನಿ, ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯವರೆಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಅವರು ನನಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟರು. ಆವರಣದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದಿನ ಕೂಲಿಯಾಗಿ ದುಡಿದೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಅಪರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಕರನಾದೆ

ನರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುವು. ಹಳ್ಳಿಯ ಹಿರಿಯರು ನನಗೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಧನಿಗಳು ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ವೈಯುಜ್ಜಿ ವಿಯಾಯಲು ಎಣ್ಣೆ ಕೊಟ್ಟರು; ಸೀರೆ--ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಮದುವೆ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೆಂಡಕೊಳ್ಳಲು ದುಡ್ಡು ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟರು....ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಸಕ್ತಿಯಿಂದ ದುಡಿದೆವು....ನಮ್ಮ ಮನೆಗೊಬ್ಬ ಹೊಸಬ ಬಂದ— ಎಳೆಯ ಕಂದಮ್ಮ, ತೊಳೆದ ಕೆಂಡದ ಹಾಗಿದ್ದ--ನನ್ನ ಹಾಗೇ!

ಆಗ ನನ್ನವಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಮಗ ದೊಡ್ಡವನಾಗೋ ಜೊತೆ ನಿಮ್ಮ ತಾತನ ಹೊಲ ವಾಪಸ ಪಡೀಬೇಕು...ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟೀಲೆ ನಮ್ಮ ಕಂದನ ಮದುವೆ.”

ಎನೂ ತಿಳಿಯದ ಹುಚ್ಚಿ ಅವಳು. ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿದ ಮುಂಚೆಯೇ ಕುಲಾವಿ ಹೋಲಿಸಿದರಂತೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸಿಗೆ ಮದುವೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ರಂತೆ! ಹುಂ!

ನಾನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಮಗುವಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷ. ಹೌದು, ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು.

ಮನೆ ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲವೇ? ಈ ವರ್ಷ ಮಳೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ನೆಲ ಕಲ್ಲಾಯಿತು. ಹೊಲ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿತು....ನೀರಾವರಿ? ಇಲ್ಲ ದೇವರು--ನಮ್ಮತ್ತ ನೀರಾವರಿ ಇಲ್ಲ. ಬೆಳೆ ಬಿತ್ತಲಿಲ್ಲ ಯಾರೂ. ಮೇವಿಲ್ಲದೆ ದನಗಳು ನರಳಿ ನರಳಿ ಜೀವ ಬಿಟ್ಟುವು.

ನಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಧನಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದರು. “ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಷ್ಟು ಈ ವರ್ಷ. ಮಗಳು ಬಾಣಂತಿತನಕ್ಕೆ ಬರಾಕೆ. ಮಗ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಾನೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಮುಂಜಿಯಾಗಬೇಕು. ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ

ವಸ್ತು, ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ದೈತರು ಆರುಕಾಸು ನೂರುಕಾಸಿಗೆ ಹೊಲ
ಮಾರಿ ಊರು ಬಿಡ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ
ದರೂ ಸಹಾಯವಾಗ್ಬೇಕು. ಅದು ನನ್ನ ಧರ್ಮ....ಆದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡ್ಡೇ
ಇಲ್ಲ....ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿವು.....
ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳು ಇಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ಮುಸುರೆತಿಕ್ಕೋಕೆ ಯಾರಾದ
ರೊಬ್ಬಳು ಬೇಕಲ್ಲ--”

ನಾವು ಗೋಳೋ ಎಂದು ಅತ್ತೆವು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಂಗಿದ ಮೇಲೆ
ಅಳು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆವು.

‡ ‡ ‡ ‡

ಬಹಳ ದಿನ ನಾನು ಮನೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ-ಆದರೆ, ಬದುಕು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾಗ
ಬೇಕು? ಮಗು ಯಾಕೋ ನಗುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು. ಕೊರಗುವ ತಾಯಿ,
ಸೊರಗುವ ಮಗು! ನೊದನೊದಲು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ಮಗು
ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಅಳುವುದನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿತು....ಅಳದೇ ಇರುವ ಎಳೆಯ
ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಅಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಗು—ಅದು
ಅಳದೇ ಇದ್ದುದು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ....ಅಳುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಬೇಕು ಸ್ವಾವಿಾ....

ನೀವು ನೋಡಲು ನೀಟಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಶುಭ್ರವಾದ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಹಾಕಿ
ಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಜೇಬು ಖಾಲಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಏನೋ. ಅದು ನನಗೆ
ತಿಳಿಯದು. ನೀವೆಂಥ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸಿನವರೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ?

ರಾಗಿಮುದ್ದೆ—ಅನ್ನ ನನಗೆ ಬಲುಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಒಂದು
ಕಾಲದಲ್ಲಿ....ಶ್ರಮೇಣ ಆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಕಡಿಮೆಯುಂಟಾಯಿತು. ರಾಗಿಯೂ
ಅಕ್ಕಿಯೂ ವಾಯವಾದಾಗ....ಮನೆಗೆ ಕತ್ತಾಳೆಗಡ್ಡೆ ಬಂತು....ಅದನ್ನು
ಬೇಯಿಸಿ ತಿಂದೆವು....ಧನಿಗಳ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದುದನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡೆವು.
ಒಂದು ಚೂರನ್ನು ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆವು.

ನಾನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಿ, ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೆಂಡತಿ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿ
ಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊರಗೆ ಅರ್ಧಹಾದಿಯವರೆಗೂ ಬಂದಳು. ಬಂದವಳು
ವಾಸವು ಹೋದಳು.

ಕೃಷ್ಣಮತಿ ಎಂದರು ಯಾರೋ, —ಪರಿಹಾರ ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೋಲಾರ ಸೇರಿದ ದಿನ, ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಆಲೆದೆ. ಏನೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಕಾಲರಾದಿಂದ ಜನ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ—ಬಡತನದಿಂದ ಬಂದ ಕಾಲರಾ ಹೆಣ ಹೋರೋಕೆ ನೀನು ಲಾಯಕ್ಕು” ಎಂದರು ಯಾರೋ. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ‘ಧೂ’ ಎಂದು ಉಗುಳೋಣವೆಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಶಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ನಕ್ಕ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಆ ದಿನ ಒಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ ಇತ್ತು. ಹತ್ತಿರದ ಹತ್ತಾರು ಹಳ್ಳಿಯವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಾವುಟ, ಘೋಷಣೆ—ಕೂಗಾಟ. ಬಹಳ ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಜವಾಹರಲಾಲರು ಬಂದಿದ್ದಾಗ ನಾನೊಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ ನೋಡಿದ್ದೆ—ಈಗ ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಇವರು ‘ ಅನ್ನ ಕೊಡಿ—ಉದ್ಯೋಗ ಕೊಡಿ—ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಿ ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನೂ ಅವರ ಜತೆ ಸೇರಿದೆ.

ನನಗೆ ಅನ್ನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ, ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ, ಪರಿಹಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ತುತ್ತ ಕೂಳಿಗಾಗಿ ಬೇಡಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಯಾರೋ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಗಿಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಮಗುವಿನ ನೆನಪಾಗಿ ಕರುಳು ಕಿವಿಚಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು....

ಮತ್ತೆ ಭಿಕ್ಷೆಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂಥ ಭೀಮಕಾಯ, ಎಂಥ ಕಡ್ಡಿ ಪೈಲ್ವಾನನಾದೆ ! ಎಲ್ಲಿಂದ—ಎಲ್ಲಿಗೆ !

....ಜ್ವರ ಬಂತು....ವೈಯಿಂದಲೇ ಗಬ್ಬು ವಾಸನೆ ಹೊರಟಿತು....ಬಸ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಂದೊಂದು ಪೆಡ್ಲಿಗೊರಗಿ ಕುಳಿತೆ....ಎದುರಿನಲ್ಲೇ ಹಾದಿ ಇತ್ತು-ನೃಯಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹಾದಿ....ನೃಯ !

ಯಾವಾಗ ಮಲಗಿದೆನೋ—ಅದೇನಾಯಿತೋ—ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೇ ತೀರ್ಪು ಬಂತು, ಬಿಡುಗಡೆಯ ಅಜ್ಜೆ !

ಹೆಣ್ಣು ! ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು ! ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಯಾರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ತಾಗ, ಯಾರೋ ಪತ್ರಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಷಯ ಬರೆದರು.

ಯಾರೋ ಸಚಿವರು, “ಅತ ಸತ್ತುದು ಕೃಷ್ಣಮದಿಂದಲ್ಲ—ಕಾಲರಾದಿಂದ” ಎಂದರು ! ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣಾಯಿತು.

....ಬೇಸರವಾಯಿತೆ ಕತಿಕೇಳಿ ? ದುಃಖವೇ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಬಿಡು ಗಡೆಯಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವಿರಲ್ಲವೆ ?

ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವು ಹಿರಿಯ ಜೀವಿಗಳು ನಮಗೆ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲ; ಮಮತೆ ಮಾಯೆಗಳಿಲ್ಲ....

* * * *

ಕೋಲಾರದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ ಹಿಂದೆ. ಸರಿ, ಆ ಪ್ರಯಾಣವೇ ಸಾಗಲೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ!

ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದೀರಾ ?

ಪ್ರೇತಾತ್ಮ! ಆಪ್ತರು ಯಾರಾದರೂ ಆಗಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ..... ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ..... ಆದರೆ ಜೀವಂತ ಪ್ರೇತಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇಕಷ್ಟಿವೆ. ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿವೆಯೋ ಈ ಹಸಿದ ಭೂತಗಳು ?

ರಾಯಲಶೀಮೆಯಿಂದ? ಬಾಗೇ ಪಲ್ಲಿಯಿಂದ ? ತಮಿಳುನಾಡಿನಿಂದ ? ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಇತರ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ? ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು, ರೇಲ್ವೇ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಆ ಅಗ್ನದ ಕೂಲಿಗಳ ತಂಡವೋ ಪ್ರತಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲೂ ಇರುವ ಭಿಕ್ಷುಕರೋ!

ಇಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಸಮಾರಂಭಗಳು ವಿದಾಯ ಸತ್ಕಾರಗಳು, ಸಂತೋಷ ಕೂಟಗಳು, ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತರಂತೆ ಆಗುತ್ತಿವೆ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಬಂದು ನಾಲ್ಕಾರು ಔತಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿದ್ದು ಬಂದೆ. ಇಲ್ಲ! ಅವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಲಿಲ್ಲ.... ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಮಜಾ ನೋಡಿ ಬಂದೆ. ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಹಿಸುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ—ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗುಲಾಬ್ ಜಾಮೂನುಗಳು! ನನ್ನ ಮಗುವಿನ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಗಳ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಆಗ.

ಹೊರಟೆರಾ ? ಇನ್ನು ಈ ಕತಿಕೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ ? ಹಹ್ಲೆ ! ಆದರೆ ಇದು ಸೋಜಿಗ. ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಮಾನವನನ್ನು ಕಾಲಕಸವೆಂದು ತುಳಿದ ನೀವು, ಸತ್ತಾಗ ಯಾಕೆ ಭಯಪಡುತ್ತೀರಿ ?

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ ನಾನು; ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಲ್ಲ—ಗಲ್ಲಿ ಕೇರಿಗಳು, ಕೊಂಪೆಗಳು, ಕಾರಖಾನೆಯ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಚ್ಚುಗಳು—ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಲೆದಾಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಪ್ತರಿರಬಹುದು.

ಷರಿಚಯ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮದೇ ಸೃಷ್ಟಿ, ಕ್ವಾಮಶಿಶು.... ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟಿರುವ ಕ್ವಾಮಶಿಶು..... ನನಗಾಗಿ ಕನಿಕರದ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಂಬನಿ ಉದುರಿದರೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಶಾಂತಿ ದೊರೆತು ನನಗೆ ಗೊಂದಲವಾದೀತು! ಕಲ್ಪಾಗಿ ಮಾನವರೆ, ಕಠಿನ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ, ಕ್ರೂರಿಗಳಾಗಿ—ಅದು ಯುಗಧರ್ಮ !

?"
ತ್ರಿ
ಗು
ಗಿ
"
ನ

ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ

“ ಧಣ್ ಧಣ್ ” ಎಂದು ದೇಗುಲದ ಘಂಟೆಯ ಸ್ವರ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಅರ್ಚಕರು ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹೊರ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು:

“ ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಇನ್ನೂ ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ”—

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಶಾಂತತೆಯ ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಕರ ಮಧುರ ಕಂಠ ಮಾರ್ದನಗೊಂಡಿತು.

ನಡುಹಗಲಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಕರೆ.

ಸಂಜೆ ಪುನಃ ಅದೇ ಕರೆ.

ನಡುವಿರುಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕರೆಯೇ.

*

*

*

*

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ಆ ನಾಡಿನ ದೇವಿ. ಆಕೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿಯೂ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ. ತನ್ನ ನಾಡಿನ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬರಿಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿರಬಾರದೆಂದು ದೇವಿಯ ಆಶಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ “ ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಇನ್ನೂ ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಎಂದು ಅರ್ಚಕರು ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಕರೆಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡ ಘಂಟೆ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತು,—ಹಸಿದವರನ್ನು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ—ಎಂದು.

“ ಹಸಿದವರಿಲ್ಲ ದೇವಿ ! ” ಎಂದು ಉತ್ತರವೀಯುವುದು ಆಗಿನ ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಉಂಡು ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ದೇವಿಗೆ ಸಂತೋಷವೆಂದು ಊರಜನರು ಬಗೆದಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾರೂ ಒಪ್ಪೊತ್ತೂ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನವೂಕೂಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಸುಲ

ಭದ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು ಆಗ. ವ್ರತ ಉಪವಾಸಗಳಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ, ಯಾರಿಗೂ ಹಸಿವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಬೇಕು,--ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬರಿ ಹೊಟ್ಟೆಯವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕರೆ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಅರ್ಚಕರು ನಿಯಮದಂತೆ ಕಾದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು. ಯಾರೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಆ ಮೇಲೆ ಅವರು ಗೃಹಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ತೆರಳುವರು. ಊರ ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅನ್ನದಾನಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಿಯ ಭಂಡಾರದಿಂದ ಏನೇನೂ ವೆಚ್ಚವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು.

† † †

ಮೊದಲು ಬಂದುದು ಸರದೇಶಿಯರ ಆಶ್ರಮಣ-ಕೊಳ್ಳೆ. ಅದರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದುದು ಕ್ಲಾಮು,--ಬರಗಾಲ. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೇವಿ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಕೊಂಡು ಕೆಲಕಾಲ ನರ್ತಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಳು.

ಆಗ ಹಸಿದವರಿಗಾಗಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಜನರು ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ, ಇಳಿಮೊಗದವರಾಗಿ, ಅವನತಶಿರರಾಗಿ ದೇಗುಲದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಅನ್ನದಾನದ ಕಾರ್ಯ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಹಸಿದವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳು, ದಿನಗೂಲಿ ದೊರಕದವರು, ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯವರು, ಭಿಕ್ಷುಕರು, ಬಡವರು-- ಇವರ ಸ್ತ್ರೋಮಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ಊರ ಮುಖಂಡರು ಮಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅರ್ಚಕರು ಬೇಸತ್ತು ಗೊಣಗುಟ್ಟಿ ತೊಡಗಿದರು. ಹಸಿದು ಬಂದವರು ಅರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿ ರುಗಿದರು. ಮನೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ತಡವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅರ್ಚಕರು ಚಡಪಡಿಸಿದರು.

† † † †

ಆಗಲೇ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಜನರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದು. “ ಹೀಗೆ ಅನುದಿನವೂ ಉಪದ್ರವವಿತ್ತರೆ ಹೇಗೆ ? ”
“ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ದೇವಿಗೆ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ ! ”

ಒಂದು ತೆರನಾದ ಭಯಭೀತಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಯಾರು ಹಬ್ಬಿಸಿದರೆಂದು ವಿಚಾರಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಒಬ್ಬನೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ದಿನೇ ದಿನೇ ಅರ್ಚಕರ ಕರೆಗೆ ಮರು ನುಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಪಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಕ್ರಮಶಃ ಹಾಗೆ ಜನರು ಬರುವುದು ನಿಂತೇ ಹೋಯಿತು....

ಅದರೂ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ಕರಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು—“ ಉಣ್ಣು ಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಇನ್ನೂ ಉಣ್ಣು ಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ? ” ಎಂದು.

‡ ‡ ‡ ‡

ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳು ಸಂದುವು. ಒಂದು ದಿನ ಬರಗಾಲದ ಪರವೂರಿನ ಕೆಲವು ಬಡಕಲು ಜೀವಿಗಳು ಅನ್ನಪೂರ್ಣಮ್ಮನ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದರು.

ರಾತ್ರಿಯ ಮಹಾಪೂಜೆಯಾಗಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿದ್ದ ಹೊತ್ತು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ದೇಗುಲದ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಕೇಳಿಯರಿಯದ ಜನರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಚಕರು ಘಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ, “ ಉಣ್ಣು ಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಇನ್ನೂ ಉಣ್ಣು ಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆಯೇ? ” ಎಂದರು.

ಆ ದರಿವರು ತಮ್ಮ ಆಗಮನ ಸೂಚಕದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ “ ಇದ್ದೇವೆ!” ಎಂದರು.

ಅರ್ಚಕ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ. ಊರವರೇನೂ ಕಾಟಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು ಪರದೇಶಿಗಳು, ಭಿಕ್ಷಾರಿಗಳು. ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಆ ಹೊಸ ಅರ್ಚಕ ಅವರನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ.

“ ಪಾಪಿಗಳು ” ಎಂದು ಆತ ಗೊಣಗುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟೇ ನೈವೇದ್ಯ ದೇವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅರ್ಚಕ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆ ನೈವೇದ್ಯದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಗೆ ಬೀಗವನ್ನೊತ್ತಿ ಹೊರನಡೆದು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡ. ಎದುರುಗಡೆಯ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಬಡಜೀವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ ಅರ್ಚಕ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, “ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲವೇ? ಭಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ!” ಎಂದ.

ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ.

* * * *

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಪೂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಆ ಭಿಕ್ಷುಕರು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು.

ಮುಂಜಾನೆಯ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತ.

ಅರ್ಚಕ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು “ ಏನು ? ” ಎಂದ.

“ ಕರೆದಿರಿ. ಬಂದಿದ್ದೇವೆ.”

“ ಹುಂ, ಈಗ ಆ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲ-ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಏನು ? ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಈಗ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ”

ಅರ್ಚಕನು ಓಡುಗಟ್ಟಿದ, ಅಷ್ಟೆ!

ಆ ಬಡಪಾಯಿ ಸ್ವರವೇರಿಸಿ ನುಡಿದ: “ ಯಾಕೆ ಮೃತ್ತಿ ಈ ಸೋಗು ? ”

ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಒಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ತನ್ನ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು.

ಅರ್ಚಕ ಅರಚಿಕೊಂಡ.

“ ಸಂಡ! ನಾಸ್ತಿಕ! ದೇವಿಯನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ ? ”

* * * *

“ ಧಣ್ ಧಣ್ ” ಎಂದು ದೇಗುಲದ ಘಂಟೆಯ ಸ್ವರ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಅರ್ಚಕ ಮಹಾಶಯ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹೊರದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ: “ ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿದಾರೆಯೇ ? ಇನ್ನೂ ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿದಾರೆಯೇ ? ”

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಅಶಾಂತತೆಯ ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲೂ ಅರ್ಚಕನ ಕರ್ಣ ಕಠೋರ ಕರೆ ಕೇಳಿಸಿತು.

ನಡು ಹಗಲಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಕರೆ.

ಸಂಜೆ ಪುನಃ ಅದೇ ಕರ್ಕಶ ಕರೆ.

ನಡುವಿರುಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕರೆಯೇ.

